

ΔΑΡΤΟΥΛΑ, ΛΑΤΜΟΣ.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΟΣΣΙΑΝΟΥ

Μεταφρασθέντα

Ἰ' π δ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΠΑΝΑ.

Ossian è il genio della natura selvaggia: i suoi Poemi somigliano ai boschi sacri degli antichi suoi Celti: spirano orrore, ma vi si sente ad ogni passo la Divinità che vi abita.

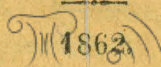
M. Cesarotti.

ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ,

Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ.

1862

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ὁσσιάνος, ὁ περιφημότερος ἀπὸ τοὺς Βάρδους τῆς Σκωτίας, ἦτανε υἱὸς τοῦ βασιλέως Φιγγάλου, τοῦ ὁποίου ἔφαλε τὰ ἥρωϊκὰ κατορθώματα, καὶ ἔζη περὶ τὰ μέσα τῆς τρίτης ἑκατονταετηρίδας. Ἡ ποίησός του διὰ πολὺν καιρὸ ἦτανε ἄγνωστος, καθὼς ἄγνωστος ἦτανε καὶ ἡ ὑπαρξίς του· ἀλλὰ περὶ τὰ μέσα τῆς περασμένης ἑκατονταετηρίδας ὁ ἄγγλος Μάκπερσων, εἰς μίαν περιήγησί του εἰς τὰ ὄρη τῆς Σκωτίας, ἐσύναξε ὅσαις ἐδυνήθηκε, τῶν ὁποίων καὶ μετάφρασι ἐδημοσίευσεν ἅμα ἐπιστρέψας εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Οἱ λογιώτατοι τοῦ ἐκήρυξαν ἀμέσως τὸν πόλεμον, κατηγορῶντας τον ὡς ἀπαταιῶνα καὶ ἀγύρτη· ἀλλ' ἐκεῖνος, ἀπέναντι ὅλων τούτων τῶν κατηγοριῶν, ἀντέταξε ἀπόλυτην σιωπὴν, εἴτε φρονῶν ὅτι:

La raison s' avilit en se justifiant

εἴτε πιστεύων, ὅτι ὁ καιρὸς θέλει τὸν δικαιώσει. Καὶ πραγματικῶς, ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἀλλεπάλληλαις ἀμερολήπτων καὶ σοφῶν κριτικῶν ἐρευναῖς ἀπέδειξαν τοὺς ἐχθροὺς του τόσοις αἰσχροῦς συκοφάνταις, καὶ ἐτοποθέτησαν τὸ ὄνομα τοῦ Ὁσσιάνου, εἰς τὸν αἰώνιον τῆς Μνημοσύνης ναόν, πλησίον εἰς ἐκεῖνο τοῦ Ὁμήρου.

Τὰ ποιήματα τοῦ Ὁσσιάνου, περιέχοντα ὅ,τι ὑψηλὸ καὶ εὐγενές, ἐμεταφράσθησαν εἰς ὅλαις ταῖς εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις, καὶ ἐμόρφωσαν πολλοὺς ἀπὸ τοὺς νέους ποιητάς.

Μία ἄκρατη ἐπιθυμία νὰν τὰ κάμω γνωστὰ καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα Ὁσσιάνος ἀγνοοῦνε, μὲ ἔκαμε νὰ ἐπιχειρήσω μεταφράσι. Τοῦτο, τὸ γνωρίζω, εἶνε κατὰ

τι περισσότερο από τόλμη. Εἶνε τὸ ἴδιο σὰ νὰ ἐ-
γύρευα νὰ περάσω κολυμβῶντας τὸν ὠκεανό...
Καὶ ὁμως, ὑπάρχουνε πάθη, ἢ ἂν θέλετε μονο-
μανίαις εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀπέναντι εἰς ταῖς
ὁποίαις τὸ λογικὸ εἶνε ἀνίσχυρο!..

Δημοσιεύω σήμερα δύο ποιήματά του: τῇ
ΔΑΡΤΟΥΛΑ καὶ τὸ ΛΑΤΜΟ, τὰ ὁποῖα ἀγκαλᾷ
καὶ μικρὰ ἔχουνε εἰς τὸν ἑαυτὸ τους μεγάλη ἀξία.

« Εἰς τῇ Δαρτοῦλα, λέγει ὁ περίφημος κριτι-
» κὸς Βλέαρ, εὐρίσκονται συναθροισμέναις ὁλαῖς
» ἢ τρυφερώτεραις εἰκόνες, ἢ ὁποῖαις ἐμποροῦνε
» νὰ προσβάλουνε τὴν ἀνθρώπινη καρδία: φι-
» λία, ἔρωτας, πατρική, υἱική καὶ ἀδελφική φι-
» λοστοργία, δυστυχίαις γερόντων, καὶ ἀνωφε-
» λῆς ἀνδρεία νέων. Ἡ ὠραία ἀποστροφή εἰς
» τῇ Σελήνῃ, μὲ τὴν ὁποῖα ἀρχίζει τὸ ποίημα,
» καὶ ἡ μετάβασι ἀπὸ αὐτῇ εἰς τὸ ἀντικείμενο
» προετοιμάζουνε εὐτυχέστατα τὸ πνεῦμα διὰ
» τῇ σειρὰ τῶν συγκινητικῶν συμβάντων τὰ ὁ-
» ποῖα μέλλουν νὰ ἀκολουθήσουν. Ἡ διήγησι
» εἶνε κανονική, δραματική καὶ ἐνδιαφέρουσα
» μέχρι τέλους. Ὅποιος δὲ τὴν ἀναγνώσει χω-
» ρὶς νὰ συγκινηθῇ, ἐμπορεῖ νὰ συγχαρῇ τὸν ἑ-
» αὐτό του, ἂν τὸ στοχάζεται καλὸ, ὅτι εἶνε
» ἐντελῶς ὠπλισμένος ἐναντίον τῆς ἀπὸ τῇ
» συμπάθεια προερχομένης λύπης. Εἰς τὸ ποί-
»ημα τοῦτο, μὴ δυνάμενος νὰ παρουσιάσῃ εἰς
» τῇ σκηνῇ τὸν Φιγγάλ, ὡς πρόσωπον ἐνεργούν,
» ὁ Ὅσσιάνος μὲ μεγάλη τέχνη μεταβαίνει ἀπὸ
» τῇ διήγησι εἰς ὅ,τι τὴν ἴδια στιγμή συνέ-
» θαινε εἰς τῇ Σέλμα. Ὁ ἦχος, τὸν ὁποῖον ἡ
» χορδαὶς τῆς ἀρπας τοῦ ἤχου τὸ ἐνδιαφέρον
» τὸ ὁποῖο δείχνει ὁ Φιγγάλ, ὅταν τὸν ἀκούῃ,

» καὶ ἡ παρακάλεσι εἰς ταῖς πατρικαῖς σκιαῖς
» νὰ δεχθοῦνε εἰς ταῖς ἀγκάλαις τοὺς τοὺς εἰς
» μακρυνὴ γῆ σκοτωμένους ἥρωες, εἶνε εἰσαγ-
» μένα μὲ μεγάλη ὠραιότητα φαντασίας, διὰ νὰ
» ποικίλουνε τῇ σκηνῇ καὶ νὰ αὐξήσουνε τὸ
» μεγαλοπρεπές της. — Ὁ Λάτμος ἰδιαίτερος
» διακρίνεται διὰ τὴν ὑψηλὴ γενναιοψυχία, ἢ
» ὁποῖα φθάνει εἰς ἓνα βαθμὸ — μάλιστα εἰς τὴν
» ἄρνησι τοῦ Γαύλου νὰ προσβάλῃ τὸν ἐχθρὸ ἄ-
» ποκοιμημένον, καὶ εἰς ἐκείνη τοῦ Λάτμου νὰ
» κτυπήσῃ τοὺς δύο νέους μὲ ὅλο του τὸ σρά-
» τευμα — ὥστε μᾶς ἀνενθυμίζει τὰ ἦθη τῶν
» ἱπποτῶν τοῦ μεσαιῶνος, μὲ τοὺς ὁποῖους εὐ-
» ρίσκει κανεὶς εἰς ταῖς ποιήσεις τοῦ Ὅσσιάνου
» κάποια ὁμοιότητα καὶ ἔς ἄλλαις περιστάσεις....
» Οἱ ἥρωες ὁμως τοῦ Ὅσσιάνου ἔχουνε ὅλην τὴν
» γενναιότητα καὶ τὴν ἀνδρεία τῶν ἱπποτῶν,
» χωρὶς νὰ ἔχουνε ταῖς παραξενάδες των. Ἡ δὲ
» ἐρωτικαῖς σκηναῖς τῶν ποιημάτων του διακρί-
» νονται διὰ τὴν ἀπλὴ τρυφερότητά των, ἀλλὰ
» δὲν ἔχουνε ταῖς βιασμέναις καὶ κάθε ἄλλο
» παρὰ φυσικαῖς αἰσθηματολογίαις τῶν παλαιῶν
» μυθιστορημάτων. »

Τέτοια εἶνε ἡ κρίσι τοῦ περίφημου Βλέαρ διὰ
τὰ δύο ἐτοῦτα ποιήματα, κρίσι τὴν ὁποῖα οἱ
μὴ στερημένοι ὀλοτελῶς καλαισθησίας θὰ ἀνα-
γνωρίσουνε γιὰ δικαιοτάτη....

Καὶ τόσο διὰ τὰ ποιήματα.

Διὰ δὲ τῇ μετάφρασι ὀλίγα ἔχω νὰ εἰπῶ.

Αὐτὴ ἐμπροστὰ εἰς τὸ πρωτότυπο δὲν εἶνε
ἄλλο παρὰ ὅ,τι ἀντίγραφο παιδιοῦ δέκα χρονῶ-

ΙΑΚΩΒΟΣ ΕΙΣΙΔΟΥΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
... τὰ εἰς μία ἐκλεχτὴ εἰκόνα τοῦ Ῥα-
... οὔτου δὲν εἶνε οὔτε ἡ ἀτέλεια

τῆς γλώσσας, οὔτε ἡ ἔλλειψι καταλλήλου στί-
χου, οὔτε ἡ ἀλλόκοτη καὶ σκοτεινὴ φρασεολογία
τοῦ ποιητοῦ, οὔτε ἡ τολμηραῖς καὶ ξέναις εἰς
ταῖς ἀχοαῖς μας μεταφοραῖς του, ἀλλὰ μόνῃ
καὶ ὁλομόναχῃ ἡ ἀνικανότης τοῦ μεταφραστοῦ.

Ἐμεταχειρίσθηκα δὲ τῇ δημοτικῇ ποίησι, διό-
τι καὶ τὰ πρωτότυπα δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ τό-
σαις δημοτικαῖς ποιήσεσι· ὅθεν ἐστοχάσθηκα ὅτι
ἔτσι μεταφραζόμενα ἤθελε διατηρήσουνε κατὰ τι
ἀπὸ τῆ φυσικῆ τους ἀπλότητα.

Ἴδού ὅ,τι εἶχα νὰ εἰπῶ διὰ τὸ ἔργο μου τοῦ-
το. — Τελειῶνω τὸν πρόλογόν μου πεπεισμένος
ὅτι ἡ καλοκάγαθία τῶν ἀναγνωστῶν μου θὰ μοῦ
συγχωρήσῃ καὶ τὴν τὸλμην μου καὶ ταῖς ἔλλει-
ψές μου. Εὐχομαι δὲ ἐγκαρδίως ἄλλος ἱκανότε-
ρός μου νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἔθνος μας μετάφρασιν
ἀξίαν τοῦ θείου τούτου ποιητοῦ, διὰ τὸν ὅποιον
λέγει ὁ Ι. Σεργιέαρ: « Εἰς πολὺ μακρυσμένη
» ἐποχὴ τῆς ἱστορίας, τῆς Σκωτίας τὰ βουνά
» ἐβγάλανε ἓνα Βάρδον, ἀθάνατον εἰς τὰ ποιήμα-
» τά του, τοῦ ὁποίου τὸν ἔξοχον νοῦ κανεῖς
» ἀντίζηλος, οὔτε νέος οὔτε παλαιός, ἴσιζα μὲ
» σήμερα ὑπερέβηκε. »

Ἐγγραφα ἐν Κεφαλληνία,

Ταῖς 25 Αὐγούστου 1862 Ν.

Π. ΠΑΝΑΣ.

Εἰς τὴν ἱερὰν μνήμην

Τῶν αἰσχυρῶς καὶ ἀνάνδρως ἐν Κύθῳ

δολοφονηθέντων Ἑρώων·

ΛΕΩΣΤΑΚΟΥ, ΜΩΡΑΪΤΙΝΗ

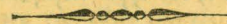
καὶ

ΣΚΑΡΒΕΛΗ,

τὴν μετάφρασιν τῆς ΔΑΡΤΟΥΛΑΣ

ἀνατίθησιν

Ὁ Μεταφραστὴς.

Θύματα τῆς τυραννίας, θρόμβος πᾶς τοῦ αἵματός σας

Μέγας χεῖμαρρός θὰ γίνη,

Ἴρα πρίξῃ τοὺς τυράννους. Καὶ ὁ μαῦρος δῆμιός σας

Τὸ κακούργημά του τοῦτο εἰς τὸ αἷμά του θὰ πλύνῃ

(Τοῦ μεταφραστοῦ, ὠδὴ εἰς τὸν Ὀρσίνην.)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ὁ ραββης, ποῦ 'εἰς τὴ θάλασσα τῆς Κόθρου ἀρμενίζεε,
Ξαροίγει τὰ μεσάνυχτα, σὸ ἐρμιο περιγιάλι,
Τρεῖς γὰ διαβαίρουσιν σιωπηλοὶ, κραττοῦμενοι ὄχ' τὰ
[χέρια.

Τὰ βλέμματά τους ἔχουνε στρεμμένα στήν Ἀθήνα,
Κ' ἀπὸ ὀργὴν ἀστράπτουνε τὰ ὤμα τὸν μάτια.
Θερμὸ-θερμὸ τὸ αἷμά τους ὄχ' ταῖς πληγαῖς τοὺς τρέχει,
Καὶ φέρουσιν σὸ κεφάλι τοὺς μαρτυρικὰ στεφάνια,
Ὅπου τοὺς τὰφτασ' ἡ ΠΑΤΡΙΣ μ' αἱματομέναις
[δάγραις.

Ἐξαφρα στέκουν καὶ φωνὴ ὄχ' τὰ πλατεῖά τοὺς στήθια,
Φωνὴ γεμάτη ἀπελπισιὰ χύνεται σὸν ἀέρα :
Ἄντροπης, ἐνῶ τὸ αἷμά μας ἀχνίζει στάχρυδάλι,
»Νὰ μὲν ὁ δολοφόρος μας ἀκόμα στήν Ἀθήνα » !...
Σκεπάζουνε τὸ πρόσωπο, καὶ μπαίνουνε σὸ μνήμα...
Ὡσὰν τ' Οὐσφόρον τὰ παιδιὰ, ἀγανδροὶ δολοφόροι
Καὶ οἷς ἐθυσιάσανε, εἰς ἔρμιο περιγιάλι !...
Πλὴν, κοιμηθῆτε ἡσυχὰ σὸν τάφον σας τῶ στήθια !
Τὸ αἷμά σας, ὦ ἥρωες, ἐκδίκησι φωνάζει,
Καὶ δὲ θὰ μείνῃ ἀκδικητο. — Ὁ ΕΛΛΗΝ τὸ σπαθὶ του
Ἰδοὺ γυμνῶναι ἀγριος, κ' ὁ τύραννός του τρέμει...
Καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ ἄνοιξι κλάνθουσιν τὰ λουλούδια,
Κ' ἡ Ἐλευθερία τὸ θρόνόν της εἰς τὴν Ἑλλάδα στήσῃ,
Θὲν ἔλθουσιν ἀπροσδόκηται σὸ μνήμά σας παρθέναις
Νὰ ψάλλουσιν τὰ τραγούδια σας καὶ γὰρ τὸ στρώσουν
[μ' ἄρθρα.

ἝΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἡ Ἰρλανδία ἐκατοικήθηκε, ἕως ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἀπὸ
δύο διαγορετικὰ ἔθνη ἀπὸ τοὺς Φιρβόλγους ἢ Βέλ-
γαίς, οἱ ὅποιοι ἐκατοικούσανε εἰς τὸ ἀντικρὺ τῆς Ἰρ-
λανδίας μέρος τῆς Βρεττανίας, καὶ ἐκεῖθεν ἐμετοική-
σανε εἰς τὸ Κορὼχτ, μεσημβρινὸ μέρος τῆς νήσου
καὶ ἀπὸ τοὺς Καὶλ ἢ Κέλταις, οἱ ὅποιοι ἀπὸ τὴν Κα-
ληδονία καὶ ταῖς Ἑβρίδαίς ἐπεράσανε εἰς τὸ Οὐά-
στερ. Οἱ Βέλγαις ἐμετοίκησανε πρῶτοι ἐπὶ τὴν ὁδη-
γίαν τοῦ Ααρτὸν, ἡγεμόνος τῆς Ἰρισσίδας, ἥτοι τῆς
μεσημβριανῆς Βρεττανίας, καὶ εἰς τὸν ὅποιον ἀποδι-
νεται ἡ ἐγεύρεσις τῆς θαλασσοπλοίας. Ἐπεὶτα ἀπὸ λί-
γο ἐπεράσανε καὶ οἱ Καληδόνιοι, ἀγνωστον ὅμως
ἐπὶ ποῖον ἀρχηγό. Ἡ δὲ ἀποικία εἰς ἐδιαφρεθήκανε
σὲ πολλὰς μικραῖς δυναστείαις, ὑποκείμεναις σὲ ἀ-
νεξάρτητους μικροὺς βασιλεῖς, ἢ ἡγεμόνες. Δὲν ἀπέ-
ρασε πολὺ, ὅπου ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀπόγονους τοῦ Ααρτὸν,
ὁ Κροτάρ, ἔστησε τὴν ἔδραν τοῦ εἰς τὴν Ἀθα, περιοχὴν
τοῦ Κορὼχτ, καὶ ἡ οἰκογένειά του ἔλαβε ἕνα εἶδος
ἡγεμονίας ἐπ' αὐτὴν εἰς ὅλους τοὺς Βέλγαις. Ἀπὸ τοῦτον
κατάγεται, ὁ Κατμπίρας ἕνας ἀπὸ τὰ πρῶτα ὑποκείμε-
να εἰς τὸ ποίημα τῆς Ααρτοῦλας. — Μετὰ τὴν ἀπο-
κατάστασίν του, ὁ Κροτάρ ἀρπάξε τὴν Κορλίμα,
θυγατέρα τοῦ Κατμπίρ ἐνὸς τῶν Καληδονίων ἡγεμό-
νων τοῦ Οὐάστερ. Αὐτὴν ὁ πατὴρ της εἶχε ὑποσχεθῆ
σύγγονον εἰς τὸν Τουρλόχ, ἄλλον ἡγεμόνα τοῦ ἔθνους
του, ὁ ὅποιος, προσβληθεὶς ἀπὸ τὴν γενομένην εἰς
αὐτὸν ὕβριν, ἔλαμψε εἰσβολὴν εἰς τὸ Κορὼχτ καὶ ἐ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ποῖος εἶχε ὑπάγει νὰ τοῦ ἀντισταθῇ. Τότες ὁ ἴδιος Κροτάρ ἐπῆρε τὰ ὅπλα, καὶ ἐφόρευσε ἢ ἐδίωξε τὸν Τουρλόκ. Ὁ πόλεμος ἐγίνηκε γενικὸς μεταξὺ τῶν δύο ἐθνῶν, καὶ οἱ Καληδόνιοι κατήρτησαν εἰς τὰ ἔσχατα, ὅθεν ἐζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τὸν Τρατάλ, βασιλέα τοῦ Μόρβεν καὶ πάππον τοῦ Φιγγάλου, ὁ ὅποιος τοὺς ἔστειλε τὸν ἀδελφόν του Κορὰρ, περίφημο διὰ τὰ ἀνδραγαθήματά του. Μόλις αὐτὸς ἐφθασε εἰς τὸ Οὐλότερ ἐκλέχθηκε ὁλοφύχως βασιλεὺς ἀπὸ ὅλαις ταῖς Καληδόνιας φυλαῖς, ὅπου ἐκεῖ ἐκατοικούσαν. Ὁ πόλεμος ἐξαρνεώθηκε μὲ διάφορα ἀποτελέσματα. Ἀλλὰ ἔς τὸ ὕστερο ἐχρειώθηκε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἰρλανδία ὁ ἴδιος Τρατάλ μετὰ τοῦ υἱοῦ του Κολγάρ· ἐτοῦτος ἐφορεύθηκε εἰς τὴ μάχη, ἀλλ' ὁ Τρατάλ ἐρίκησε κατὰ κράτος τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἔσπερέωσε τὸν ἀδελφόν του Κορὰρ εἰς τὸ θρόνο τῆς Ἰρλανδίας. Μόλα ταῦτα τὸ μῖσος ἐγίνηκε κληρονομικὸ εἰς τοὺς ἀρχηγούς τῶν δύο φυλῶν. Οἱ Βέλγαις δὲν ὑποδουλώθηκαν ἐξ ὁλοκλήρου καὶ ἀπὸ καιρὸ εἰς καιρὸ ἡ οἰκογένεια τῆς Ἄθας δὲν ἔπαυε νὰ ἀμφισβητῇ εἰς ἐκείνην του Κορὰρ τὴν ἡγεμονίαν. Πολλοὶ πόλεμοι ἐλάβαινε χώρα, καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ Φιγγάλ συχνὰ ἀνταχάζονταν νὰ μεταβαλῇ εἰς τὴν Ἰρλανδία, εἰς βοήθεια τῶν συγγενῶν της.

Ἐπὶ τέλους ὁ Ἄρθης, τρίτος ἀπόγονος τοῦ Κορὰρ, ἄφησε διάδοχόν του τὸν υἱὸν τοῦ Κορμάρου Β', εἰς πολὺν τρυφερὴ ἡλικία. Οἱ ἡγεμόνες τῶν εἰς Οὐλότερ Καληδονίων, συναθροισθέντες εἰς τὸ παλάτι τῆς Τεμόρας, ἀναθέσανε τὴν ἐπαρροπία τοῦ νέου βασιλέως καὶ τὴν ἀντιβασιλείαν εἰς τὸν Κουκου-

λίνο, υἱὸ τοῦ Σέμου καὶ ἔρα ἀπὸ τοὺς περιφημότερους ἥρωες τῆς ἐποχῆς του.

Ἡ νέα ἡλικία τοῦ βασιλέως Κορμάρου, ἐρεθίσθη νὰ τὸν Καίρμπα, ἀπόγονο τοῦ Κροτάρ, νὰ ἐπαραστατήσῃ καὶ ν' ἀρπάξῃ τὸ θρόνο. Τορλάστος, ἄλλος ἡγεμὼν τοῦ Κορῶγτ, εἶτε ὡς σύμμαχος τοῦ Καίρμπα, εἶτε ἐποφθαλμιῶντας ὁ ἴδιος τὸ θρόνο, ἐπαραστάτησε καὶ αὐτὸς, καὶ ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Τεμόρας, διὰ νὰ ἐξερρίψῃ τὸ νέον Κορμάρ. Ὁ Κουκουλίνο, ἀπορροσίσας νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τοὺς ἐπαραστάταις, ἐξεστράτευσεν πρῶτα κατὰ τοῦ Τορλάστου, ὡς πλησιέστερον, τοῦ ὁποίου τὸ στράτευμα φθάσας πλησίον τῆς λίμνης τοῦ Λέγον ἐρίκησε κατὰ κράτος, καὶ ἐφόρευσε τὸν ἴδιον εἰς μονομαχίαν. Ἀλλ' ἐνῶ μὲ ζεοὶ ἐκνῆγοντο τοὺς φεύγοντες ἐχθροὺς, ἐπληρώθηκε ἀπὸ ἔρα βέλος, καὶ ἡ πληγὴ ἐκείνη δὲν ἄργησε νὰν τοῦ φέρῃ τὸ θάνατον.

Τὸ θάνατον τοῦ ἥρωος τούτου ἀκολούθησε ὁ πατερίλης ὁλεθρὸς τοῦ Κορμάρου. Πολλοὶ ὀπλαρχηγοὶ ἐπαραστατήσανε, καὶ τὸ κόμμα τοῦ Καίρμπα κάθε ἡμέραν ἐγενότανε ἰσχυρότερον. Ἐσυνέβηκαν πολλαῖς συμπλοκαῖς μεταξὺ τούτου καὶ τῶν ὀπλαρχηγῶν, οἱ ὁποῖοι ἐμετρῶνεν πιστοὶ εἰς τὸ νέο βασιλέα. Μεταξὺ τούτων ἐδιακρίθησαν Τροντίλλος, ὁ υἱὸς τοῦ Κόλα ἡγεμόνος τῆς Σελάμας καὶ Νάθος, ὁ υἱὸς τοῦ Οὐνρόρου ἡγεμόνος τῆς Ἐτας, καὶ ἐκ μητρὸς ἀνεψιὸς τοῦ Κουκουλίνο, τὸν ὁποῖον καὶ ἐδιαδέχθηκε εἰς τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατεύματος. Ὁ Τροντίλλος ἐνίκηθηκε καὶ ἐφορέυθηκε, καθὼς καὶ γέρον Κόλας ὁ πατέρας του. Ἀ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

φορετική. Ἐτοῦτος, μὲ τοὺς δύο ἀδελφούς του Ἄλτο καὶ Ἀρδάνο, ἐσταθῆκαν ἀπὸ τὸν πατέρα τους εἰς τὴν Ἰρλανδία νὰ γυμνασθοῦν τὴν πολεμικὴ ἀπονά- του εἰς τὸ θεῖόν τους Κουκουλίνο. Μόλις ἐλλυμενισθή- κανε εἰς τὸ Οὐλστερ καὶ ἐμάθαν τὴ λυπηρὴ εἰδησε- τοῦ θανάτου τοῦ θείου τους. Ὁ Νάθος, ἀρχαλὰ νεώ- τατος, ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατεύματος, καὶ ἀντεστάθηκε εἰς τὴν πρόοδο τοῦ Καῖρμπα, ὁ ὁποῖος μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Τορλάστου εἶχε μείνει μόνος ἐπὶ κεφαλῇς τῶν ἐπαραστατῶν. Ἐρῶ ὁ Νάθος ἐπολε- μοῦσε κατὰ τῶν ὀπλάρχων τοῦ Καῖρμπα, ἐτοῦτος εὗρκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ δολοφορήσῃ τὸ νέο βασιλεῖα. Ὁ Νάθος μόνον τοῦτο ἐξεστράτευσεν κατὰ τοῦ Καῖρ- μπα, ὁ ὁποῖος μὴν ἔχωντας ἀρκετὸ στρατεῦμα ἐδόθη- κεν εἰς τὴ φυγή.

Εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ἔτυχεν ὁ Νάθος νὰ ἰδῇ τὴν Δαρτοῦλα, θυγατέρα τοῦ ἡγεμόρος τῆς Σελάμας Κόλα, τὴν ὁποία, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα της καὶ τοῦ ἀδελφοῦ της, ἐρωτευθεὶς ὁ Καῖρμπα ἐκρα- τοῦσε μὲ τὴ βία εἰς τὴν ἐξουσίαν του. Ὁ Νάθος καὶ ἡ Δαρτοῦλα ἐρωτευθήκαν ἀμοιβαίως, καὶ ἡ νεάνις ἀπὸ τὸν τύραννον ἐπέραςεν εἰς τὸν ἐραστήν. Ἀλλ' ἐν το- σούτῳ ἐνδυναμωθείς ὁ Καῖρμπα, μέρος μὲ τὸν τρόμον, καὶ μέρος μὲ ὑπόσχες ἐπίτυχεν νὰ κάμῃ τὸ στρατεῦμα τοῦ Νάθου νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ἀρχηγόν του καὶ νὰ κληυχθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ὁ Νάθος ἀνα- γκάσθηκε νὰ ἐπιστρέψῃ μὲ τοὺς ἀδελφούς του εἰς τὸ Οὐλστερ, γὰρ νὰ περάσουν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Σκωτία.

Ἐπῆρεν καὶ τὴν Δαρτοῦλα μαζί του, ἀλλὰ μόλις ἀ- πομαχρονθήκανε εἰς αὐτοὺς τρικυμῶν τοὺς ἐσπρωξεν

ὀπίσω εἰς ἐκεῖνον τὸ περιγῶν τοῦ Οὐλστερ, ὅπου ἦτα- νε σκηνωμένο τὸ στρατεῦμα τοῦ Καῖρμπα. Ὁ Νάθος μὴ βλέπωντας ἄλλη σωτηρία ἐπροκάλεσε σὲ μοιρομα- χίαν τὸν Καῖρμπα. Ἐτοῦτος ὅμως δὲν ἐδέχθηκε τὴν πρόκλησιν, ἀλλὰ τὸν ἐπρόσβαλε μὲ ὅλαις του ταῖς δύ- ναμεις. Οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ γὰρ πολὺν καιρὸ ὑπερασ- πισθήκαν μὲ γενναϊότητα καὶ ἀνδρεία· ἀλλ' εἰς τὸ ὕστερον ἀποκάμανε, ἐξ αἰτίας τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐχ- θρῶν, καὶ ἐφονευθήκανε. Ἡ δυστυχὴς Δαρτοῦλα, ἐ- πέθανε καὶ ἐκεῖνη ἐπάνω εἰς τὸ σῶμα τοῦ Νάθου.

Ὁ Ὅσσιάνος ἀνολγει τὸ ποίημα στὴ νύχτα τοῦ προηγούμενου τοῦ θανάτου τῶν τριῶν ἀδελφῶν. Εἰσά- γει δὲ τὰ προηγούμενα δι' ἐπεισοδίων.

ΔΑΡΤΟΥΛΑ.

Εὐμορφη Κόρη τ' Οὐρανοῦ, (1) ἔς τὸ πρόσωπό σου

[λάμπε

Γλυκεῖα - γλυκεῖα ἡ σιωπή· μαγευτικὴ προβαίνει,
Καὶ τᾶστρα στήν Ἀνατολή τὸ βῆμά σου ἀκολουθᾶνε.
Φαίνεσαι, καὶ ἀγάλλονται τὰ σύγνεφα, καὶ ντύνουν
Με λαμπρὸ φῶς, χαρούμενα, τὰ σκοτεινά τους στήθια.
Κόρη τῆς νύχτας, ποῖός ψηλὰ ἔς τὸν Οὐρανὸ σὺ μοιάζει;
Ντροπιάζονται στήν ὄψι σου τᾶστρα, καὶ σᾶλλο μέρος
Τὰ μαραμένα βλέμματα δειλὰ - δειλὰ γυρνᾶνε.
Ἀλλὰ, γιὰ πές μου εὐμορφὸ φῶς, ποῦ κρύβεσαι κι' ἀφίνεις
Τὸ δρόμο σου, ὅταν χάνεται ἡ καθαρὴ σου ὄψι (2);
Ἐχεις καὶ σὺ δωμάτια, ὡσὰν ἐμεῖς, καὶ κλειδεσαι;
Ἡ φεύγεις κι' ἀναπαύεσαι εἰς τὴ σκιά τῆς λύπης;
Ἐπέσαν ἡ ἀδελφάδες σου ἀπὸ ψηλὰ (3); ἢ δὲν εἶνε
Ἐκείναις πὸ χαιρόντανε πλέον μ' ἐσὲ τὴ νύχτα;
Σελήνη μου, ἐσθυστήκανε! καὶ σὺ συχνὰ τραβιέσαι,
Καὶ κρύβεσαι νὰν ταῖς θρηνῆς. Θε, νᾶλθῃ ὁμως νύχτα,
Ὅπου καὶ σὺ ὅχ τὸν Οὐρανὸ γιὰ πάντοτε θὰ πέσης (4),
Καὶ θε νᾶφήσης, ἀοιμὲς τὸ γαλανὸ σου δρόμο.
Περήφανα θε νᾶδγουνε τότες ψηλὰ τᾶστέρινα,
Καὶ θε νὰ λάβουνε χαρὰ ὅση ντροπὴ ἔχαν πρῶτα.
Πλὴν τώρα ὅλη τὴ λάμψι σου, Σελήνη μου, ἐνδύσου,
Καὶ γὰρ ἀπὸ τὸν Οὐρανὸ καὶ κύτταξε τοιγύρου...

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΘΕΟΥΡΙΟΥ

Καὶ σὺ τὰ νέφη, ἄνεμο, σκόρπισε, νάμπορέσῃ
 Νὰ ᾿δῃ· νὰ ἀντιλάμπουνε ἀντίκρυ τῆς οἱ βράχοι·
 Καὶ νὰ κυλίσ' ἡ θάλασσα τὰ μαύρα κύματά της
 'Στὸ φῶς ὁποῦ ἀπάνου τῆς σπιθόβολο θά χύσῃ.
 Ὁ Νάθος εἰς τὸ πέλαγο εἶνε· μαζὶ τ' ὁ Ἄλτος,
 Νειότης ἀχτίνα· κάθετα σιμά τους ὁ Ἀρδάνος,
 Ὁ ἀδελφός τους. Φεύγουνε στῆς νύχτας τὸ σκοτάδι,
 Φεύγουν τ' Οὐσνόρου τὰ παιδιὰ τῇ λύσσα τοῦ Καίρμπα.
 Πλὴν, ποῖα μορφή στὸ πλάγι τους κάθετα; τῆς σκεπάζει
 Τὴν εὐμορφάδα φθονερὴ ἡ ἀραχνιασμένη νύχτα!
 Σ τὸν ἄνεμο τῆς θάλασσας σενάζουν τὰ μαλλιά της (5).
 Ἀταχτα κυματίζουνε τὰ ροῦχά της τὰ μαύρα.
 Πόσο ὁμοιάζει τ' Οὐρανοῦ τὸ φάντασμα, ποῦ πηαίνει
 Εὐμορφο καὶ καμαριωτὸ, 'ς τῇ μέσῃ τοῦ νεφιοῦ του (6)!.
 Καὶ ποῖα ἄλλη νᾶνε δύναται ἔξ' ἀπὸ τῇ Δαρτοῦλα (7),
 Ἐκείνη ὅπ' ἀνάμεσα τς' Ἑρίνας (8) 'ς ταῖς παρθένας
 Φαίνεται ἥλιος φωτερός; — Ἐφυγε μὲ τὸ Νάθο,
 Ἐφυγ' ἀπὸ τὸν ἔρωτα τοῦ σκοτεινοῦ Καίρμπα (9)...
 Ἀοιμέ! ἐχθροὶ σέμπαιζονε οἱ ἄνεμοι Δαρτοῦλα,
 Κι' ἀρνιόνται νὰ σὲ φέρουνε εἰς τῇ δασώδῃ Ἑτα (10)...
 Αὐτοί, ὦ Νάθε, ποῦ θεωρεῖς οἱ βράχοι σου δὲν εἶνε.
 Δὲν εἶν' αὐτὸ τὸ μούγκρισμα τῆς θάλασσάς σου Νάθε.
 Τ' ἐχθροῦ σου τὰ παλάτια εὐρίσκονται σιμά σου,
 Κι' ἀντίκρυ σου σηκώνονται οἱ πύργοι τοῦ Καίρμπα.
 Στῇ θάλασσα τὸ πράσινο κεφάλι ἡ Οὐλλίνα (11)
 Ἐχτείνει· καὶ σὲ δέχεται τῆς Τούρας ὁ λιμένας (12)...
 Τῆς μεσημβρίας ἄνεμο ἄπιστε καὶ προδότῃ
 Εἰπέ μου, πεύρισκόσουνε; ποῖος νὰ σὲ κράτετε τότες,
 Ὅταν ἀπατηθήκανε τὰ τέκνα τῆς καρδιάς μου (13);
 Εἰς τὰ παντὰ τοῦ Νάθου μου, γὰρ νὰ μὴ ψευσησῇ,

ὥς νὰ ξανοίξ' ἀντίκρυ τοῦ τῆς Ἑτας τοῦ τοὺς βράχους,
 Κι' ἀνάμεσα στὰ σύγνεφα νὰν τοὺς ἰδῇ κρυμμένους,
 Νὰν τοὺς ἰδῇ στ' ἀφέντη τους τῇ θεᾷ νὰ χαροῦνε;...
 Πολὺν καιρὸ ἐστάθηκες, Νάθε, μακριὰ τὸ κείνου·
 Κ' ἐπέρασε ἀγύριστη τς' ἐπιστροφῆς ἡ μέρα!...

Πλὴν, σ' εἶδ' ἡ γῆ τῶν ξένων ἀγαπημένε Νάθε (14).
 Ἀγαπημένος ἦσουνε στὰ μάτια τῆς Δαρτοῦλας.
 Ἡ ὄψι σου ἦταν εὐμορφή, ὥσαν τὸ φῶς τς' αὐγίτσας·
 Σὰν τὸ φτερὸ τοῦ κόρακα ἦτανε τὰ μαλλιά σου·
 Καὶ ἡ ψυχὴ σου εὐγενικὴ ἦτανε καὶ μεγάλη,
 Γλυκεῖα - γλυκεῖα σὰν τῇ στιγμῇ τοῦ βασιλεῦ' ὁ Ἥλιος.
 Τὸ θελκτικὸ ψιθύρισμα ποῦ χύνουν τὰ καλάρια
 'Σ τὸν ἄνεμο, ἐφαινότουνε ὁ ἦχος τῆς φωνῆς σου,
 Ἡ ὁ γλυκὸς μουρμουρισμὸς τῆς Λώρας (15). Πλὴν σὴ μάχη
 Ἦσουνε ἄγρια τρικυμιὰ θάλασσας μανιωμένης.
 Τρομαχτικὴ ἦταν ἡ κλαγγὴ τὸ χύναν τάρματά σου·
 Καὶ ἐσκορπιόνταν' οἱ ἐχθροὶ στοῦ δρόμου σου τὸν ἦχο.
 Πρώτῃ φορὰ σ' ἐξάνοιγε ἐτότες ἡ Δαρτοῦλα,
 Ὅχ τῆς Σελάμας (16) τοὺς ψηλοὺς, χορταριασμένους
 [πύργους,

Ἐκεῖθε ποῦ οἱ πατέρες της εἶχαν τὴν κατοικίᾳ τους.
 Ἡ τρομασμένη της ψυχὴ σὲ εἶδε κ' ἐτινάχθη...
 Ὡ ξένε, εἶσαι εὐμορφος! εἶπεν ἀμέσως, εἶσαι
 Εὐμορφος εἰς τὸν πόλεμο, ὦ φίλε τοῦ Κορμάνου (17)!.
 Ἀλλὰ ποῦ τρέχεις; ἀοιμέ! ποῦ ἡ ἀνδρεία σὲ σέρνει,
 Ὡ νέε ζωηρόφθαλμε; λίγους ἀνθρώπους ἔχεις·
 Κ' ἔχει πολλοὺς τριγύρω του ὁ ἄγριος Καίρμπα!...
 Τὸ μισητὸ τοῦ ἔρωτα νάμπόρουνε νὰ φύγω,
 Γὰρ νὰ χαρῶ στὸ πρόσωπο τοῦ εὐμορφοῦ μου Νάθου!
 Εὐτυχισμένοι τς' Ἑτας τοῦ οἱ ἀγαπημένοι λόφοι,

Πολλαῖς φοραῖς θάν τὸν ἰδοῦν νὰ πηγαίνει ἔς τὸ κυνήγι·
Πολλαῖς φοραῖς τὰ στήθια του θὰ ἴδω τὰ μαρμαρένια,
Ὅταν τ' ἀέρι ἐλαφρὰ θ' ἀσκῶνῃ τὰ μαλλιά του (18).

Αὐτὰ, Δαρτοῦλα θελκτική, ὅταν τὸν εἶδες, εἶπες,
Ὅχ, τῆς Σελάμας τοὺς ψηλοὺς, χορταριασμένους πύργους.
Καὶ τώρα; .. νύχτα ἄγρια καὶ μαύρη σὲ κυκλώνει!..
Σ' ἀπάτησαν οἱ ἄνεμοι, εὐγενικὴ Δαρτοῦλα.

Φυσσᾶν ψηλὰ ἔς τὴ θάλασσα! .. ὦ! παῦσε γιὰ λιγάκι,
Παῦσε ἀέρι τοῦ Βοριά, ν' ἀκούσω τὴ φωνή της (19).

Εἶν' ἡ φωνή σου εὐχάριστη, ἀνάμεσα ἔς τανέμου
Ν' ἀκούεται τὸ φύσημα, ὦ Κόρη τῆς Σελάμας.

— Ἐτοῦτοι νᾶν' τοῦ Νάθου μου οἱ ἀγαπημένοι λόφοι;
Τὸν ἥσυχο ψιθυρισμὸ ἀκούω τοῦ ποταμοῦ του (20);
Ἔρχετ' ὅχ τὰ δωμάτια αὐτὸ τὸ φῶς τ' Οὐσνόρου (21);
ὦ, ἡ ὁμίχλ' εἶνε πυκνὴ, κι ἄδυνατ' ἡ ἀχτίνα!

Ἀλλὰ, ἄς ᾔν' ἀδύνατ'· γιὰ τοῦτο δὲ μὲ μέλλει,
Εἰς τῆς Δαρτοῦλας τὴ ψυχὴ φῶς μοναχὸ εἶν' ὁ Νάθος...

Ἀλλὰ γιατί τὸ στήθος σου, ὦ Νάθε μου στενάζει;
Δὲν εἴμαστε σὲ ξένη γῆ, ἀγάπη τῆς καρδιάς μου...

— Δαρτοῦλά μου, τοῦ Νάθου σου δὲν εἶν' αὐτοὶ οἱ βράχοι,
Ἐκεῖνος τς' ἀποκρίθηκε· δὲν εἶν' αὐτὸς ὁ ἦχος

Ποῦ χύνουν τὰ ποτάμια του ἐκείνην τὴν ἀχτίνα
Τ' Οὐσνόρου τὰ δωμάτια, ξεῦρε, δὲ μᾶς τὴ στέρουν.

ὦ, πόσο εἴμαστε μακριὰ, ἀγάπη μου, ἀπὸ κεῖνα!
Σὲ ξένη γῆ εὐρισκόμαστε· ἐχθροὶ μας τὴν ὀρίζουν:

Ἐχθροὶ μας ἀδυσώπητοι: ὁ σκοτεινὸς Καῖρμπας!
Ἀοιμένα! μᾶς ἀπάτησαν οἱ ἄνεμοι, Δαρτοῦλα.

Σ' τὸν Οὐρανὸ τοὺς βράχους τῆς σηκῶν' ἐδῶ ἡ Οὐλλλίνα!...

Κατὰ τὸ μέρος τοῦ Βοριά, εἰς πᾶντα ἄλτε·
Καὶ σὺ Ἀρδάνε, ἔπαρε δίπλα τὸν πᾶντα...

Μὴ μᾶς πλακώσουν οἱ ἐχθροὶ ἔξαφνα, καὶ τῆς Ἑτας
Χαθ' ἡ ἐλπίδα (22). Μοναχὸς, ὡς τόσο, ἐγὼ πηγαίνα
Σ' ἐκεῖον τὸν πύργο, νὰ ἰδῶ ποῦς κάθεται πλησίον
Σ' τὸ φῶς ἐκεῖνο. Σ' τὸ γιὰλὸ νὰ ἡσυχάσῃς λίγο
Μεῖνε ψυχὴ μου, θελκτικὴ τοῦ ἔρωτα ἀχτίνα.
Σὰν ἀστραπὴ οὐράνια, τοῦ Νάθου σου τὸ χέρι
Θὰ σὲ κυκλῶνῃ, φύλακας ἀκοίμητος σιμά σου.

Εἶπε· καὶ ἀνεχώρησε. Εἰς τὸ γιὰλὸ ἐκείνη
Μὲ σκοτεινὴ τὴν ὄψι τῆς ἐκάθησε μονάχη.
Θολὸ - θολὸ ἐκρεμότουνε ἔς τὰ μάτια τῆς τὸ δάκρυ,
Κ' ἐκύτταζε ὀλόγυρα τὸ Νάθο μὴν ξανοῖξῃ.
Ἐγερνε τὸ κεφάλι τῆς πάτημα μὴν ἀκούσῃ,
Καὶ πάτημα δὲν ἄκουε. — Ἀοιμένα! ποῦ ἐπῆγες,
Νάθε, παιδί τς' ἀγάπης μου; ἄγρια βοῇ ἀνέμου
Τριγύρω μου, τῆς ἀμοιρῆς, συρίζει καὶ μὲ δέρνει.
Μαύρ' εἶν' ἡ νύχτα κι ἄγρια, καὶ σὺ μακριὰ μου λείπεις;
Ποῦς σ' ἐμποδίζει Πρίγγηπα τῆς Ἑτας νὰ γυρίσῃ;
Μήπως ἐναντιήθηκες μὲ τοὺς ἐχθροὺς, κ' ἡ μάχη
Τρομαχτικὴ ἀρχίνησε ἔς τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι; ...

— Ἦρτε ὁ Νάθος· σκοτεινὸ ἦταν τὸ πρόσωπό του,
Γιὰτ' εἶχ' ἰδοῦν τὰ μάτια του τὸν πεθαμένο φίλο.
Τοῦ Κουκουλὶν τὸ φάντασμα ὀλόγυρα στοὺς πύργους
Τῆς Τούρας ἐτραγύριζε· ἦταν ὁ στεναγμὸς του
Συχνὸς - συχνὸς, ἐγκάρδιος, καὶ ἔβγαине μ' ἀγῶνα.
Ἀκόμα ἡ μισόσβουστη τῶν ὀφθαλμῶν του φλόγα
Τρομαχτικὴ ἐφαινότουνε· μιά στήλη ἀπὸ ὁμίχλη
Εἶχε γιὰ λόγην· σκοτεινὰ ἐφαίνοντο τὰ στέγρια
Ὅχ τὴ μορφή του ἀνάμεσα· καὶ ἔμοιαζ' ἡ φωνή του
Μὲ ἄνεμο σὲ σπῆλαιο. Αὐτὸς τὴν ἱστορίαν

Τῆς λύτης τοῦ ἐδηγήθηκε. Κ' ἦτανε λυπημένη

Γιαυτό τοῦ Νάθου ἡ ψυχὴ. Ἐμοιαζε ἥλιος πῶχει
Τὸ πρόσωπο θολόμαυρο, ἔς ὁμιχλιασμένη μέρα.

— Τί ἔχεις φῶς μου; καὶ γιατί εἶσαι σκοτεινιασμένος;
Τοῦ εἶπ' ἡ θελτικóμορφη τοῦ Κόλα θυγατέρα.
Ἐσ' εἶσαι ἥλιος ἔς τὴν καρδιὰ τῆς ἔρημης Δαρτούλας.
Κι' ὅλ' ἡ χαρὰ μου κάθεται εἰς τὰ γλυκά σου μάτια.
Ἄμοιρη! τώρα ἡ καρδιὰ ἄλλον δὲν ἔχει φίλο,
Ἐξ' ἀπὸ σένα, Νάθε μου! Ὁ μαῦρός μου πατέρας
Εἶνε ἔς τὸ μνημα' κ' ἡ ἔρμια κάθεται ἔς τὴν Σελάμα!
Ἡ λύπη τῆς πατρίδας μου τὰ εὐμορφα ρυάκια
Σκεπάζει μ' ἓνα σάβανο μαῦρο κίτραχλιασμένο!...
Σ τὴ μάχην ἐσκοτώθηκαν ὅλ' οἱ πιστοὶ μας φίλοι (23),
Μὲ τὸν Κορμάνο, τοὺς ἐχθροὺς ἀνδρεία πολεμῶντας.

Ἡ νύχτα ἐκαταίδανε· τὰ γαλανὰ ρυάκια
Δὲν ἔδλεπα πότερχανε· ἀπὸ τὰ μαῦρα δάση
Ὁ ἄνεμος συρίζοντας ἔβγαине τῆς Σελάμας (24).
Εἰς ἓνα δένδρο μοναχὴ καθόμουν' ἀποκάτου,
Ἐς τοὺς πύργους τοῦ πατέρα μου τοὺς παλαιοὺς πλησίον.
Ἐξαφνα ἓνα φάντασμα ξανοίγω καὶ διαβαίνει.
Προσεχτικὰ τὸ κύτταξα· ὡοιμένα, ὁ Τρουτίλλος (25),
Ὁ ἀδελφός μου, πῶλειπε στὴ μάχην ἐναντίον
Τοῦ σκοτεινοῦ καὶ ἄγριου Καίρμπα!.. Κεῖν τὴν ἴδιαν
Στιγμὴν σιμά μου ἔρχεται ὁ ἀσπρομάλλης Κόλας,
Κουμβῶντας εἰς τὴ λόγχην του· εἶχε στὴ γῇ γεμμένο
Τὸ σκοτεινὸ τοῦ πρόσωπο· καὶ εἰς τὴν ψυχὴν του
Ἐφώλιαζε· στὸ πλάγι του ἡ σπάθη του ἐρεμίστου·
Ἐφερνε τῶν πατέρων του τὴν περικεφαλαία.
Εἰς τὸ κεφάλι· ἔβραζε ἔς τὰ στήθα του ἡ μάχη,
Κ' ἐπροσπαθοῦσε μάταια τὰ δάχρυά του νὰ κούψῃ.
Δαρτούλα, — ἀναστενάζοντας μοῦπε, — τῆς γενεᾶς μου

Ἐσ' εἶσαι τώρα ἡ ὑστερὴ! ἐσθύσθηκ' ὁ Τρουτίλλος!
Ὁ τῆς Σελάμας βασιλεὺς τῶρ' ἄλλο δὲν ὑπάρχει (26)!
Ἐρχεται ἐναντίον μας μὲ χίλιους ὁ Καίρμπα!...
Ὅμως τὴν περηφάνιαν του θ' ἀναχατίσῃ ὁ Κόλας,
Καὶ τρομερὰ θὰ ἐκδικηθῇ τὸ σκοτωμένο γυιὸ τοῦ...
Ἀλλὰ, ποῦ καταφύγιο θὲ ναῦρω ἀσφαλισμένο,
Νὰ σὲ γλυτρώσω;.. κείτονται ἔς τὸ χῶμα, θυγατέρα,
Οἱ φίλοι μας· κ' ἡ ὄψι σου τοῦ ἥλιου εἶν' ἀχτίνα (27).
Ἀοιμέ! — ἀναστενάζοντας εἶπα, — ὁ γυιὸς τῆς μάχης.
Ἐπεσε;... εἰς τὸν πόλεμον δὲ θὲ νὰ βλέπω πλέον
Τὸ χέρι τοῦ Τρουτίλλου μου νὰ λάμπῃ καὶ νὰ στράφῃ.
Διὰ τῆς θυγατέρας σου τὴ σωτηρία, Κόλα,
ὦ! μὴ φοβᾶσαι. Κύτταξε· βλέπεις ἐκεῖ τὸ τόξο;
Ἐκεῖ ἡ σωτηρία μου βρίσκεται φυλαγμένη.
Εἶνε πολὺς-πολὺς καιρὸς πῶμαθα νὰ σκοτώω
Ἀλάφια. — Δὲν εἶν' ὅμοιος κ' ἐκεῖνος μὲ τ' ἀλάφια
Τς' ἐρήμου; ἀποκρίσου μου πατέρα τοῦ Τρουτίλλου.
Ἄστραψε ἀπὸ τὴ χαρὰ ἡ γηραιή του ὄψι.
Ἐχύσανε τὰ μάτια του πυκνὸ-πυκνὸ τὸ δάκρυ,
Κι' ἀρχίνησαν νὰ τρέμουνε τὰ μαρμαμένα χεῖλια.

— Ἀληθινὰ εἰς' ἀδ' λφῇ, μοῦ εἶπε, τοῦ Τρουτίλλου.
Ἐχεις καὶ σὺ τὸ αἷμά του, καὶ στὴ φωτιά του βράζεις.
ὦ! ἔλα δὴ Δαρτούλα μου, ἔπαρ' αὐτὴν τὴ λόγχην.
Πάρ' τὴν ἀσπίδα· σκέπασε τὸ τρυφερὸ κεφάλι,
Μ' αὐτὴν ποῦ βλέπεις, κόρη μου, τὴν περικεφαλαία.
Εἶν' ἄρματα ποῦ νεζούτσικος πολεμιστὴς ἐφόρει.
Μόλις χαράξῃ θάβουμε τὸν ἀσεβῆ Καίρμπα,
Κόρη μου, νὰ παντήσουμε... πλὴν, πρόσεξε πλησίον
Νὰ στέχῃς στὸν πατέρα σου, τς' ἀσπίδας τοῦ ὁ ἴσικος
Νὰ σὲ σκεπάζῃ. Ἐμπόρουνα ἓναν καιρὸ, ἀοιμένα,

Νὰ σοῦμαι υπεράσπισι. Πλὴν τώρα ἡ ἡλικία
Ἐκάθησε στὸ χέρι μου, καὶ κῦτταξε πῶς τρέμει.
Ἐχασε ὁ βραχίονας τὴν πρώτη δύναμί του
Καὶ λύπης μαῦρο σύγνεφο σκεπάζει τὴ ψυχὴ μου.

— Ἀλλὰ ἰδοὺ ἐπέρασε τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι,
Καὶ τὸ χλωμὸ τς' αὐγίτσας φῶς ἐξύπνησε κ' ἐβγήκε.
Ὁ ἀσπρομάλλης Ἥρωας ἐκίνησεν ὁ πρῶτος,
Καὶ γύρω του ἐσυνάχθησαν οἱ δοῦκες τῆς Σελάμας.
Πλὴν λίγοι κιάσπρομάλλιδες τί τὰ παιδιὰ τῆς νεότητος
Ἐπέσανε στὸν πόλεμο μαζὴ μὲ τὸν Τρουτίλλο.

— Ὡ σύντροφοι τῆς πρώτης μου κ' εὐρύωτης ἡλικίας,
Εἶπεν ὁ Κόλας, τέτοιοι, ὦ φίλοι ἂ θυμάστε,
Ἰστιάματα δὲ μ' ἐδoléπετε. Δὲν ἤμουν, ὄχι, τέτοιος
Ἰς τὴ μάχη ποῦ ὁ ἰσχυρὸς ἔπεσε Κομφαδᾶνος (28).
Ἡ λύπη μ' ἐκατάβαλε· οἱ χρόνοι τὴν ἀσπίδα
Κυτᾶτε πῶς μὸφάγανε· ἴς τὸν τοῖχο κρεμασμένο
Ἄνεργο γιὰ πολὺν καιρὸ ἔμενε τὸ σπαθί μου.
Ἦρτανε τὰ γεράματα, σὰν τῆς ἐρήμου ὁμίχλη,
Ἦρτανε μαῦρα κί' ἀλαλα. Ἐλεγα μὲ τὸ νοῦ μου,
Πῶς ἤσυχον τὸ βράδυ μου κ' εἰρηνικὸ θὰ ἦνε,
Καὶ ἡ φυγὴ μου ἀποδῶ σὰν φῶς ποῦ ἀγάλη-γάλη
Μικραίνει ἴσια ποῦ σβύνεται· πλὴν ἦρτ' ἡ καταιγίδα,
Καὶ σὰν τὸ δρῦ κλονίζομαι ὁποῦ δε πολλοὺς χρόνους!
Εἰς τὴ Σελάμα ἐπέσανε οἱ κλώνοί μου, καὶ τρέμω
Ἰς τὴν κατοικίᾳ μου ἀνάμεσα... ποῦ εἶσαι σὺ Τρουτίλλε
Μὲ τοὺς πεσμένους ἥρωες;.. ὦ! δὲ μ' ἀπολογιέσαι,
Καὶ ἡ καρδιά μου σέπεται σὲ λύπης μαύρην λίμνη!..
Ἀλλ' ὄχι... τί θὰ κάμουμε; ἡ λύπη τὴν ἄς πᾶψη.
Σὲ λίγο θ' ἄνε κατὰ γῆς ἀπὸ τοὺς δύο μας ἕνας,
Ἡ ὁ Καίρμπας ἡ ἐγώ!.. Ἀκούω ὡ ἀναγεννιέται

Ἡ δύναμι ἴς τὰ χέρια μου· κ' ὑπομονὴ δὲν ἔχει
Πότα νάκουση τὴ βοή τῆς μάχης ἡ καρδιά μου.
— Τ' ἀστραπηθόλο ξίφος του ἀπὸ τὴ θήκη σέρνει
Ὁ ἥρωας, κ' οἱ δοῦκες του μαζὴ. Ἰς τὴν πεδιάδα
Προβαίνουνε ἀτρόμητοι, μὲ σταθερὸ τὸ βῆμα.
Καὶ κολυμβάει στὸν ἄνεμον ἡ κόμη τους ἡ ἄσπρη.
Ἰς τῆς Λόνας ἐκαθότουνε τὴν ἔρμη πεδιάδα (29)
Κ' ἐώρταζε τὴ νίκη του ὁ ἄγριος Καίρμπας.
Τοὺς εἶδε ἐναντίον του πόρχοντανε, κί' ἀμέσως
Τοὺς δοῦκες του ἐκάλεσε... Ἀλλὰ, γιατί στὸ Νάθο
Ἐγὼ νὰ πῶ πῶς ἡ φριχτὴ ἐγὶν' ἐκείνη μάχη;
Μήπως δὲ σεῖδ' ἀνάμεσα νὰ χύνεσαι σὲ χίλους (30),
Παρόμοιος μὲ ἀστραπὴ μέσα σὲ μαῦρα νέφη;
Ἦταν φριχτὸ τὸ θέαμα, ἀλλ' εὐμορφὸ συγχρόνως.
Ἐπέφταν' ἀναρίθμητοι στὸν ἐρυθρὸ σου δρόμο...
Τοῦ Κόλα δὲν ἐνήστεψε κ' ἡ λόγχη. Ἐνθυμήθη
Τὰ πρῶτ' ἀνδραγαθήματα, κ' ἐπλήγωσε κ' ἐκείνη.
Πλὴν, ἔρχεται συρίζοντας θανατηφόρο βέλος
Ἀπὸ μακρυνὰ, κ' ἐπέρασε τοῦ γέροντα τὰ στήθα.
Ἐπεσε κατὰ πρόσωπο, κ' ἐβρόντησ' ἡ ἀσπίδα.
Ἐνα φριχτὸ τρεμούλιασμα ἄκουσα στὴν καρδιά μου.
Ἀπάνουθ' ἐτοῦ ἀπλώσα τὴν ἐδική μ' ἀσπίδα,
Κ' ἐφάνηκαν τὰ στήθα μου. Ἐρχότουν' ὁ Καίρμπας,
Κ' εἶχε τὴ λόγχη σηκωτή. Σὰν εἶδε τῆς Σελάμας
Τὴν Κόρη, ἀχτινοβόλησε ἡ σκοτεινὴ του ὄψι.
Ἐπέταξε τὴ λόγχη του. Ἰς τὸ φονευμένο Κόλα
Ἐσκαψε τάφο. Καὶ ἐμὲ ἀναίσθητη καὶ κρύα
Εἰς τὴ Σελάμα ἔφερε. Ἐρωτικά τὰ λόγια
Μ' ἀπεύθυνε, πλὴν ἦτανε στὴ λύπη βυθισμένη
Βαθεῖς ἡ ψυχὴ μου ἐγνώρισα τὸ ξίφος τοῦ Τρουτίλλου:

ΙΑΚΩΒΑ ΦΙΛΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Τς' ἀσπίδες τῶν πατέρων μου : τῶν φίλων μας τὰ ὅπλα,
Κ' ἐκάθητο στὰ μάτια μου ἀδιάκοπα τὸ δάκρυ.
Ἐτότες Νάθε ἔφθασες· καὶ ἔφυγ' ὁ Καίρμπα,
Σὰν φεύγ' ἡ νύχτα τῆς αὐγῆς τὴν εὐμορφὴν ἀχτίνα.
Εἶχε μακρὰ τὸ στράτευμα, κί' ἀδύνατο τὸ χέρι
Ἦτανε γιὰ ν' ἀντισταθῇ στὸ δυνατὸ σπαθί σου.

Ἀλλὰ, γιὰτ' ἔτσι φαίνεσαι, ψυχὴ μου λυπημένος;
Τί ἔχεις; εἴπ' ἡ εὐμορφὴ τοῦ Κόλα θυγατέρα.

— Ὁ Ἥρωας ἀπάντησε : ἕως ἀπὸ τοὺς πρώτους
Χρόνους τῆς ἡλικίας μου ἀπάντησα τῇ μάχῃ.
Τὸ χέρι μου ἐδυνότουνε τῇ λόγχῃ νὰ σηκῶν
Μόλις, ὅταν ὁ κίνδυνος ἐφάνηκε· ἡ καρδιά μου
Χαρὰ γεμάτη ἐπέταε εἰς τὴν φριχτὴν τοῦ ὄψι,
Ὡσὰν στενὴ καὶ πράσινη κοιλάδα ποῦ ὁ Ἥλιος
Ἐνδύει μὲ ταῖς ζωηραῖς ἀχτίνες τοῦ πρὶν κρύψῃ
Ἐν τῇ νύκτι τὸ κεφάλι του. Ἐστὴ μέση τοῦ κινδύνου
Ἐγέλουνα προτοῦ νὰ ἴδω τὴν Κόρη τῆς Σελάμας.
Ἐγέλουνα πρὶν νὰ σ' ἴδω ἀγαπητὴ Δαρτοῦλα,
Σὰν ἄστρο πᾶχτινοβολεῖ τὴ νύχτα ἀπὸ σταῖς βράχες,
Πλὴν προχωρεῖ ἐναντίον τοῦ ἀργοῦ - ἀργὸ ἕνα νέφι.
Καὶ φοβερίζει τ' εὐμορφὴν κί' ἀχτινοδόλο φῶς του.
Ἐχθρῶνε γῇ εὐρισκόμαστε· οἱ ἄνεμοι, ψυχὴ μου,
Σκληροὶ μᾶς ἀπατήσανε· πλησίον μας δὲν εἶνε
Φίλοι νὰ μᾶς βοηθήσουνε, οὔτε οἱ βράχοι τς' ἔτας.
Κόρη τοῦ Κόλα, πῶς μπορῶ τώρα νὰ σὲ γλυτρώσω;
Τοῦ Νάθου εἶν' οἱ ἀδελφοὶ ἀνδρεῖοι, καὶ στὴ μάχῃ
Ἀστράφανε τὰ ξίφη τους. Πλὴν, τί θὰ δυνηθοῦνε
Οἱ δύο ἔς ἕνα στράτευμα ὁλόκληρο ἐναντίον; ...
Ὡ βασιλεῖα τῶν ἀνδρῶν Ὀσάρε (31) τὰ παντὰ σου
Νὰ ἔφερνε ὁ ἄνεμος! Νὰ ἔρτη, ὡς ποταμὸς

Μαζὴ μας εἰς τὸν πόλεμον τοῦ δυστυχῆ Κορμάνου.
Ὡ, τότε πόσο ἰσχυρὸ τὸ χέρι μου θὰ ἦτο·
Μὲ τοῦ θανάτου ὁμοιο τὸ φλογοδόλο χέρι!
Θᾶτρεμε ἔς τὸ παλάτι τοῦ ὁ ἀσεβῆς Καίρμπα·
Καὶ θάμενε μὲ ἐσένανε, Δαρτοῦλά μου, ἡ εἰρήνη...
Πλὴν, ἔχε θάρρος· διατὶ τρομάζεις; νὰ νικήσουν
Μποροῦν' ἀκόμα τὰ παιδιὰ τ' Οὐσνόρου. — Καί: ὦ Νάθε,
Θε νὰ νικήσουν πίστεψε, ἡ εὐμορφὴ Δαρτοῦλα
Εἶπε· κί' ἀχτινοδόλησε ἡ ὄψις της στὸ λόγο.
Ναί, μοῦ τὸ λέγει ἡ καρδιά, δὲ θε νὰ ᾄδῃ ἡ Δαρτοῦλα
Ποτὲ τῆς τὰ παλάτια τοῦ σκοτεινοῦ Καίρμπα.
Φέρτε μου ἐκεῖνα τᾶρματα, ποῦ βλέπω ἀπὸ τὰ πλοῖα
Νᾶστράφουν στοῦ μετέωρου ὅπου περνᾷ τὴ λάμψι.
Καίγῳ θάρβω στὸν πόλεμον... Ὡ φάντασμα τοῦ Κόλα,
Εἶσαι ἐσὺ ποῦ φαίνεσαι μέσα ἔς ἐκεῖνὸ τὸ νέφι;
Κ' ἐκεῖνος, εἰς τὸ πλάγι σου, ὁ σκοτεινὸς ποτὸς εἶνε;
Ἐσὺ Τρουτίλλε!... Καὶ θὰ ἴδω τὰ σκοτεινὰ παλάτια
Ἐκείνου ὀπτοσκότῳ ἐσὲ καὶ τὸν πατέρα; ...
Φαντάσματα τς' ἀγάπης μου (31)! ποτέ μου... σᾶς

[ὀρκίζω.

Ἐλαμποκόπησ' ἡ χαρὰ ἔς τὸ πρόσωπο τοῦ Νάθου,
Σὰν ἄκουσε τὰ λόγια της. — Τοῦ Κόλα θυγατέρα,
Τς' εἶπε, μ' ἀστράφτεις στὴ ψυχὴ. Ὡ! τώρα ὁ Καίρμπα
Ἄς ἔρτη μὲ τοὺς χίλιους του· ζυπνάει ἡ ἀνδρεία μου.
Ποτὲ, Οὐσνόρ' ἀσπρόμαλλε, ποτέ σου δὲ θάκούσης
Πῶς τὸ παιδί σου ἔφυγε στὴν ὄψιν τοῦ κινδύνου.
Ἐστὴν ἔτα τί μοῦ ἔλεγε θυμῶμαι, γιὰ τὴν Τοῦρα
Ὅταν ἀπλώναν τὰ φτερὰ τὰ γλήγορά μας πλοῖα.
Ἐστὸ βασιλεῖα πήγαμε, μὸλεγε, τῶν ἀσπίδων,
Παιδί μου, τὸν ἐξάκουστο κί' ἀνδρεῖο Κουκουλλίνο,

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ὅπου ποτὲ δὲν ἔφυγε τοῦ κινδύνου τὴν ὄψιν.
Πλὴν πρόσεξε, ὦ Νάθε μου, τὸ χέρι νὰ μὴν ἔχῃς
Ἀδύνατο, καὶ στὴ φυγὴ ὁ νοῦς σου νὰ μὴν ᾔη,
Μὴν πῇ τοῦ Σέμου τὸ παιδί πῶς ἐστὶ στιγμὴ τῆς μάχης
Εἶνε δειλὴ καὶ ἀδύνατη ἡ γενεὰ τῆς Ἑτας.

Τὰ λόγια του νὰ φθάσουνε μποροῦνε στὸν Οὐσινόρο,
Καὶ νὰν τότε λυπήσουνε. — Τ' ἀστραπηβόλο ξίφος
Ἐτοῦτο μὲ τὰ δάκρυα μου ἔδωσε στὰ μάτια.
Ἐφύγαμε, καὶ ἐφθάσαμε στῆς Τούρας τὸ λιμένα.

Ἦταν οἱ τοῖχοί της βουβοί, μαῦροι καὶ ἀραχνιασμένοι.
Ὀλόγυρα ἐκύτταξα, κανέναν δὲν εἶδα

Γιὰ τὸν ἀνδρεῖο τίποτα νὰ μάθω Κουκουλλίνο.
Ἐπῆγα ἐς τὰ δωμάτια πὸς ἐνίξε τοὺς ξένους·
Ἄλλη φορὰ ἐκρεμόντανε τάρματα τῆς γενιᾶς του,
Ἐτότε πλὴν δὲν ἦτανε καὶ ὁ γέροντας Λαμόρος (32)
Καθότουν ὀλομόναχος, ἐς τὰ δάκρυα πνιγμένος.

— Πούθεν ἐκεῖνο τὸ σπαθὶ ἔρχεται; — λυπημένος
Εἶπ' ὁ Λαμὸρ καὶ ἀσκώθηκε. — Πολὺν καιρὸ ἐς τῆς Τούρας
Τοὺς μαύρους τοίχους καὶ ἔρημους φῶς λόγχης δὲν ἀσφράττει.
Πούθεν; ὅχι τὴ θάλασσα, ἢ ἀπὸ τῆς Τεμόρας
Τὰ θλιβερά καὶ σκοτεινὰ μᾶς ἔρχεσθε παλάτια;

— Ἐρχόμεθα ὅχι τὴ θάλασσα, τοῦ εἶπα, ἀπὸ τοὺς πύργους
Τ' Οὐσινόρου· εἴμεθα παιδιὰ τῆς θελκτικῆς Σλισάμας,
Κόρης τοῦ Σέμου... Ἀλλὰ, γυρὲ τῆς ἐρημιᾶς, γιὰ πὲς μου,
Τὸ βασιλεῖα τοῦ θαύρω τῆς Τούρας; ... ἂ! ὁ Νάθος
Γιατί - γιατί νὰ σ' ἐρωτᾷ; τὰ δάκρυα μὴ δὲ βλέπῃ
Ποῦ βρέχουνε τὴν ὄψιν σου; ὁ Ἡρώας, πλὴν πὲς μου,
Πῶς ἔπεσε; — Δὲν ἔπεσε, εἶπ' ὁ Λαμὸρ, σὰν ἄστρο
Ποῦ πέφτ' ἀπὸ τὸν Οὐρανὸ ἐς ἀραχνιασμένη νύχτα,
Καὶ χάνεται παρόμοιος μ' ἐκεῖνον τὸν ἀναμμένο

Ἄτμούς, ποῦ προμηνύουνε καὶ μάχαις καὶ ὀλέθρους
Εἰς ἄλλαις χώραις μακρυναῖς, καὶ ὅπου τὸν ἐρυθρό τους
Ἀρόμο ἀκλουθαί ὁ θάνατος, ἔπεσε (33). Λυπημένῃ
Τῆς Λάρας τὸ μουρμούρισμα, καὶ ἡ ὄχθας εἶν τοῦ Λέγου.
Παιδί τ' Οὐσινόρ, ὁ Ἡρώας ἐκεῖ ἔπεσε τῆς Τούρας! ...

— Ἄ! εἶπ' ἀναστενάζωντας ὁ Ἡρώας στὴ μέση
Χίλιων θανάτων ἔπεσε! ... ἦταν ἡ δεξιὰ του
Ἀνίκητη, καὶ ὁ θάνατος ἀκλούθαε τὸ σπαθὶ του! ...

— Τότες στοῦ Λέγου ἐπήγαμε ταῖς λυπημέναις ὄχθαις,
Κ' εὐρήκαμε τὸν τάφο του. Ἐκεῖ, μαζὴ μ' ἐκεῖνον,
Ἐπέσανε καὶ οἱ δοῦκες του· καὶ οἱ ἐκατό του ψάλταις
Ἦταν ἐκεῖ. Ἐκλαύσαμε τὸν Ἡρώα τρεῖς μέρας·
Ἐς τὴν τέταρτη ἐχτύπησα τρεῖς χτύπους τὴν ἀσπίδα,
Καὶ ἤρτανε τριγύρω μου στὸν ἦχο τῆς οἱ δοῦκες
Χαρούμενοι, τινάζοντες ταῖς φωτοβόλαις λόγχαις.

Ἐκεῖ σιμὰ ἐσκήνωνε τὸ στράτευμα ὁ Κορλάστος,
Κορλάστος ὁ ἀγαπητὸς τοῦ ἄγριου Καίριμπα (34).
Ὡρμήσαμ' ἐναντίου του, σὰ χεῖμαρρος τῆς νύχτας,
Λίφνηδια· ἐπέσανε οἱ δοῦκες του καὶ ὅταν
Οἱ κάτοικοι ἐξυπνήσανε, μὲ τῶν ἐχθρῶν τὸ αἷμα
Κάτου στὴ γῇ ἀνάμιχτο εἶδαν τὸ φῶς τῶν αὐγίστας.

Κ' ἐμεῖς, εἰς τὰ χαρούμενα παλάτια τοῦ Κορμάνου
Ἐτρέχαμε ὀλόγυμνα ἀστράφταν τὰ σπαθιά μᾶς
Ψηλὰ, εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ βασιλεῖα τῶν Ἑρίνας.
Ἀλλὰ ἐκεῖνος δὲν ἦταν πλεόν· καὶ τῆς Τεμόρας
Ἦτανε τὰ δωμάτια ἔρημα. Ἀοιμένα,
Ἀνάμεσα στὴ νερότῃ του ἐσβύσθηκα ὁ Κορμάνος! ...
Ἡ λύπη ἐκαταπλάκωσε τὰ τέκνα τῆς Οὐλλίνας (35).
Ἀργὰ - ἀργὰ καὶ σκοτεινὰ τραβίχθηκαν, σὰν νέφια

Ἡ ἀπὸ τοῦ ἐφοβήσανε μάτια καταγίδια

Μὲ συντροδῇ καὶ θόρυβο εἰς τὸ βουνὸ τραβιόνται.
 Ἐκίνησαν καὶ τὰ παιδιὰ τ' Οὐσινόρου λυπημένα
 Καὶ σκεπτικὰ, κ' ἐπαιίνανε ἀργὰ - ἀργὰ κ' ἐκεῖνα,
 Κατὰ τὴν κυματόπληχτη Τοῦρα. Ὅχ τῇ Σελάμα
 Ὀμπρόθεν ἐπεράσαμε. Ὁ ἀσεβὴς Καίρμπα
 Μᾶς εἶδε καὶ ἐχάθηκε, φεύγωντας τρομασμένους,
 Ὡσάν ὀμίχλη σκοτεινὴ τοῦ Λάνου ποῦ τῇ διώχουν
 Οἱ τῆς ἐρήμου ἄνεμοι (36). Ἐτότες, ὦ παρθένα,
 Σὲ εἶδα, καὶ μόφρηνκες τῆς Ἑτας μου ὁ Ἥλιος (37).
 ὦ! εἶνε θελξικάρδια ἐκείνη ἡ ἀχτίνα,
 Εἶπα· κ' εὐθὺς ὁ στεναγμὸς μὸς ὑπνῆσε στὰ στῆθια.
 Ἐσὺ μῦλα τὰ θέλγητρα ἤρτες στὸ μαχητὴ σου (38),
 Ψυχὴ μου· ἀλλ' οἱ ἄνεμοι ἐχθροὶ μας, ὦ Δαρτοῦλα,
 Ἄοιμένα, μᾶς ἀπάτησαν! κ' εἶν' οἱ ἐχθροὶ σιμὰ μας.
 Εἶνε σιμὰ μας οἱ ἐχθροὶ, ἐπρόσθεσεν ὁ Ἄλτος (39).
 Ναί· ἄκουσα τὸ θόρυβο πόκάναν τ' ἄρματά τους,
 Εἰς τὴν ἀχτὴ κατὰ μαυρὴ τς' Ἑρίνας ἡ σημαία
 Εἶδα ὀπόχυμάτιζε· καὶ τᾶσεβῃ Καίρμπα
 Ἄκουσα καθαρώτατα τῆς ὀμιλίας τὸν ἦχο,
 Ὡσάν τὰ πέφτοντα νερὰ εἰς τὸ βουνὸ τῆς Κρόμλας (40).
 Ἐξάνοιξε στὴ θάλασσα τὸ μαῦρό μας καράβι
 Πρὶν τὸ σκοτάδι καταιδῆ. Ὀλόγυρα ἔς ταῖς ὀχθαῖς
 Τῆς Λένας νυχτοφύλακες οἱ δοῦκές του ἀγρυπνᾶνε,
 Ἀπὸ ταῖς θήκαις σέρνοντες δέκα χιλιάδες ξίφη.
 — Κιᾶς σέρνουνε ὅσο θέλουνε δέκα χιλιάδες ξίφη,
 Ὁ Νάθος ἀποκρίθηκε πικρὰ χαμογελώντας,
 Ποτὲ τ' Οὐσινόρου τὰ παιδιὰ δὲ θὰν τοὺς φοβηθοῦνε...
 ὦ τῆς Οὐλλίνας θάλασσα, γιατί ἔτσι μανιωμένη
 Μὲ τὰ φρισμένα κύματα χτυπᾷς τὸ περιγιάλι;
 Καὶ σεῖς - καὶ σεῖς τοῦ Οὐράνου ἄγριας κατανίδες

Γιατί - γιατί συρίζετε στὰ μελανὰ φτερά σας;
 Πιστεύετε, πῶς βιαστικά τὸ Νάθο νὰ κρατῆστε
 Στὸ περιγιάλι δύνεσθε (41);... Τὸ φῶς του, ἡ ψυχὴ του
 Εἶνε ποῦ ἐδῶ τότε κρατεῖ (42), τῆς νύχτας θυγατέρας.
 Ἄλτε, τ' Οὐσινόρου τ' ἄρματα φέρε μου, καὶ τὴ λόγχη
 Τοῦ Σέμου (43), π' ἀχτινοβολεῖ, βλέπεις ἐκεῖ, ζᾶςέρια.
 Τοῦ ἔφερε τὰ ἄρματα· μ' ἀστραπηβολὸ ἀτσάλι
 Ὁ Νάθος ἐσκεπάσθηκε, καὶ θελχτικός κινεῖται.
 Ἄγρια χαρὰ τὰ μάτια του σκορπίζουνε τριγύρου,
 Καὶ στέκει περιμένοντας ἀφοβὰ τὸν Καίρμπα.
 Στὸ πλάγι του σιωπηλὴ ἡ Κόρη τῆς Σελάμας
 Στέκει, ἔχοντας ἔς ἐκείνονε τὸ βλέμμα καρφωμένο.
 Τοὺς ζεναγμούς της προσπαθεῖ νὰ κρύψῃ, πλὴν ζὰ μάτια
 Τῆς δύστυχης δυὸ δάκρυα προβαίνουνε ἀντάρταις.
 Ἄλτε, στὸ βράχο μιὰ σπηληὰ παράμερην ξανοίγω,
 Τῆς Ἑτας εἶπ' ὁ Ἥρωας ἔς ἐκείνη τὴ Δαρτοῦλα
 Ὁδήγησε καὶ φύλαε. Τὸ χέρι σου ἄς ἦνε,
 Ἄς ἦν ἄνδρεῖο Ἄλτε μου. Ἐλα μ' ἐμὲ Ἀρδάνε,
 Ὡς ἀπάντησι νὰ τρέξουμε τοῦ σκοτεινοῦ Καίρμπα,
 Ὡς τὴ μάχῃ νὰ τὸν κράξουμε... ὦ! ἄμποτε νὰρχότουν,
 Ἀρματωμένος τὰ παιδιὰ τ' Οὐσινόρου ν' ἀπαντήσῃ...
 Κι' ἀνίσως σὺ, ἀγάπη μου, γλυτρώσῃς, μὴν καθήσῃς
 Τοῦ σκοτωμένου Νάθου σου τὸ σῶμα νὰ κυττάξῃς...
 Γιὰ τῆς πατρίδας ἀνοίξε τὰ δάση τὰ πανὰ σου
 Ἄλτε, καὶ ἔς τὸν πατέρα μας ὅτι ἔπεσα μὲ δόξα
 Πές· ὅτι δὲν ἀπόφυγε τὴ μάχῃ τὸ σπαθί μου
 Ἄνανδρο· ὅτι ἀνάμεσα σκοτώθηκα σὲ χίλιους
 Πές του· νὰ γένῃ ἡ χαρὰ τῆς λύτης του μεγάλῃ (44).
 Καὶ σὺ, καὶ σὺ συνάθροιζε, ὦ Κόρη τῆς Σελάμας,
 Ὡς τῆς Ἑτας τὰ δωματία ταῖς δροσεραῖς παρθέναίς,

Καὶ βάλλε ταις νὰ φάλλουνε ἔς τὸ Νάθο μυρολόγια,
Μὲ μαῦρα τὸ φθινόπωρο ὅταν γυρίξῃ νέφια. (45)
Ὡ, ναί! ἀνίσως τῇ φωνῇ τὴν ἐκλεχτὴ τῆς Κόνας (46)
Ἄκουα τοὺς ἐπαίνους μου γλυκὰ - γλυκὰ νὰ φάλλῃ,
Μὲ τί χαρὰ τὸ πνεῦμά μου, σμιχτὸ μὲ τοὺς ἀνέμους,
Θὰ πέταε ἔς ταῖς ῥάχες μου! — Κ' ἐνδοξοῦ τ' ὄνομά σου
Θὲ νάντηχῆσῃ, ὦ Πρίγγηπα, στῆς Κόνας τὰ τραγούδια,
Καὶ τ' Ὀσσιάνου ἡ φωνὴ ἔς ἐσένανε τ' Οὐσόνρου
Παιδί θεὸ νάφιερωθῇ... ἄοι! γιατί στῇ Λώνα
Ὅταν ἡ μάχη ἀναψῇ νὰ μὴ βρεθῶ; Μαζῇ σου
Θάνικαι ἢ θάπεφτε νεκρὸς κι' ὁ Ὀσσιάνος!...

— Σ τῇ Σέλμα (47) ἐκαθόμαστε ἐκεῖν τῇ μαῦρῃ νύχτα
Σὲ δεῖπνο, κ' ἐχαιρόμαστε ὁ ἄνεμος ἐφύσσα
Ἐξω στὰ δένδρα· στὸ βουνὸ τὸ φάντασμα ἐρύαστῃ (48)
Ἐμβῆκε στὸ δωμάτιο φιλό - φιλό ἐν' ἀγέρι,
Καὶ ταῖς χορδαῖς τῆς ἄρπας μου ἔγγιξε· ἕναν ἦχο
Λυπητερὸ ἐχύσανε, σὰ νεκρικὸ τραγούδι.
Πρῶτος τὸν ἄκουσ' ὁ Φιγγάλ· σηκώθη λυπημένος,
Καὶ εἶπε ἀναστενάζωντας: ἄοι! ὅχ τοὺς δικούς μας
Βέβαια κάποιοι ἐπέσανε. Τὸν ἦχο τοῦ θανάτου
Ἀγροίκησα λυπητερὸ στὴν ἄρπα τοῦ παιδιοῦ μου.
Παιδί μου, παρ' τὴν ἄρπα σου, καὶ ταῖς χορδαῖς τῆς

[γγίξε.

Καὶ νὰ ξυπνήσῃ κέντησε τὴ λύπη ἀναμεσό μας,
Γιὰ νάρτουνε χαρούμενα ἐδῶ τὰ πνεύματά τους
Ἐπῆρα εἰς τὰ χέρια μου τὴν ἄρπα, κ' ἕνας ἦχος
Κονφὸς καὶ μελαγχολικὸς ἐχύθηκε ἀπὸ κείνη·
« Σκιαῖς τῶν προπατόρων μας, γύρετ' ἀπὸ τὰ νέφια
» Ὡχραῖς, ψηλὰ στὰ γαλανά παλάτια τοῦ ἀγέρα.

» Τοῦ δρόμου σας ἀφήσετε τὸν τρόπο καὶ τὴ φρίκη,
» Καὶ πάρετε γιὰ σύντροφο τὸ σκοτωμένο δοῦκα,
» Κι' ἂν ἦνε θάλασσας παιδί, κι' ἂν ἦνε στεριᾶς γέννα.
» Ἐκλέξετέ του σύγνεφο μέσα σταῖς καταιγίδες,
» Γιὰ νὰν τὸ κάμῃ λόγχη του· ἀπὸ φιλὴ ὁμίχλη
» Ἰφάνετέ του φόρεμα, καὶ βάλτε του στὸ πλάγι
» Μετέωρο ἐρυθρόμαυρο, μὲ φῶς μισοσδυμένο,
» Ὅπου νὰ μοιάζῃ τὸ φριχτὸ, ἀνδρόφωνο σπαθί του.
» Τὸ πρόσωπό του κάμετε νὰ θέλγῃ, νὰ μαγεύῃ·
» Νὰ χαίρουνται οἱ φίλοι του στὴν εὐμορφὴ του θεά.
» Σκιαῖς τῶν προπατόρων μας, γύρετ' ἀπὸ τὰ νέφια
» Ὡχραῖς, ψηλὰ στὰ γαλανά παλάτια τοῦ ἀγέρα. »
Εἰς τὴν ἐλαφροτρέμουλῃ ἔστ' ἐτραγουδῆσ' ἄρπα.

Ὁ Νάθος ὅμως ἦτανε ἀκόμα στῆς Οὐλλίνας
Τὸ περιγιάλι· ὁλόγυρα τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι
Τὸν ἔζωνε· τῆς θάλασσας σμιμένη μὲ τὸ βόγγο
Καὶ τοῦ ἐχθροῦ του τῇ φωνῇ ἄκουε· εἰς τὴ λόγχη
Ἐπάνω ἀναπαυότουνε σιωπηλὸς σὰν τάφος.
Ἐπὶ τὸ ὕστερο καὶ ἡ Αὐγὴ ἐβόγηκε ἀχτινοδόλα,
Κ' οἱ δοῦκες ἐφανήκανε τς' Ἑρίνας εἰς τὴν τάξι,
Σὰ βράχοι πολυχρώματοι καὶ δένδρα γεμισμένοι.
Ἐπὶ τὸ περιγιάλι ἐσπάρθησαν ἔς τὴ μέση ὁ Καίρμπας
Ἐστέκετο, κ' ἐγέλαε πόδλεπε τὸν ἐχθρό του:
Κ' ἦταν τὸ γέλοιό του φριχτό. Μανιακὸς ὁ Νάθος
Ἐχύθηκ' ἐναντίον του, καὶ τάπνεε ἔς τὰ μάτια
Τς' ἀνδρείας ἡ πεποιθήσι. Ὅπισω ἡ Δαρτοῦλα
Νὰ μείνῃ δὲν ἐμπόρεσε· κ' ἐκείνη εἰς τὴ μάχη
Ἦρτε μὲ τὸν πολεμιστὴ κι' ἀσήκωσε τὴ λόγχη...
Ποιὸς ἔρκεται; ποιὸς ἔρκεται; ποιὸς ἄλλος ὅχ τ' Οὐ-

[σνόρου

Τὰ μαυρομάλλικα παιδιὰ, ὁ Ἄλτος κ' ὁ Ἀρθάνος ! . .
Ὡ τῆς Τεμόρας βασιλεῖα ἔλα, — τοῦ εἶπ' ὁ Νάθος, —
Ἐλα νὰ πολεμήσουμε ἀντάμα 'ς τὰ κρογιάλι.
Γιὰ τὴν παρθένα. Κύτταξε, τοὺς δοῦκίς του ὁ Νάθος
Τώρα δὲν ἔχει ἀντάμα του· στὴ θάλασσα εἶνε σκρόρπιοι.
Τοὺς χίλιους σου ἐναντίον του τώρα γιατί νὰ φέρνης ;
Σὺ ἔφυγες τὴ θέα του, τοὺς φίλους του ὅταν εἶχε ! . .

— Παιδι περηφανόκαρδο, τί τάχα συλλογίσαι ;
Μ' ἐσένανε νὰ μετρηθῇ ὁ βασιλεῖας τς' Ἑρίνας ;
Δὲν εἶνε οἱ γονεοὶ σου εἰς τοὺς ἀνδρείους μέσα
Τ' ἄρματα τῶν ἐχθρῶν τοὺς δὲν ἔχουν κρεμασμένα
Ἐς τοὺς τοίχους τους· κι ἀνάμεσα δὲν εἶν' ἔς τοὺς βασι-
[λειάδες (49).]

Πῶχεις τῶν προπατόρων σου τς' ἀσπίδες ; Ἐς τὴν Τεμόρα
Εἶνε γνωστὸ - περίφημο τ' ὄνομα τοῦ Καίρμπα,
Ὅτι ποτὲ μ' ἀσήμαντους σὲ πόλεμο δὲν ἦλθε.

— Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, κ' οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Νάθου
Δάκρυα ὀργῆς ἐχύσανε· ἄγριο στοὺς ἀδελφούς του
Ἐγύρισε τὸ βλέμμα του· εἰς τὴ στιγμή τρεῖς λόγχαις
Πετᾶν, καὶ πέφτουνε στὴ γῆ τρεῖς δοῦκες πεθαμένοι.
Τὰ ξίφη τους ἐσύρανε τρομαχτικὰ ἢ ἀχτίνες
Ἀστράψανε· ἢ φάλαγγες· πισοδρομοῦν τς' Ἑρίνας,
Καὶ δῶ καίκετ' σκορπιζόνται, καθὼς τὰ μαῦρα νέφια
Σκορπιζόνται καὶ διαλύονται ἔς τὸ φύσημα τ' ἀγέρα.

Ἐς τὴν τάξι πλὴν ὁ ἄγριος Καίρμπα τὰς μαζώνει·
Καὶ χίλια ἐτεντωθήκανε τόξα, καὶ χίλια βέλη
Ὀρμητικὰ ἐπετάζανε. Ἐπέσανε τ' Οὐσινόρου
Οἱ γιοί· ἀοιμένα, ἐπέσανε, σὺν τοῖα νεῖα δενδράκια,
Πόστέκοντο περήφανα καὶ μοναχὰ στὸ βράχο.
Τὴν εὐμορφίαν τους ἔδλεπε, ἔχαιρε ὁ διαδάτης

Κ' ἐθαύμαζε τὴ χάρι τους. Ἀλλ' ἔρχεται τὴ νύχτα
Μανιακὸ καὶ ἄγριο τὸ σύγνεφο τς' ἐρήμου,
Καὶ ἀσπλαχνα ταῖς πράσιναις ἐπὶ γῇ κορφαῖς τοὺς ρίχνει.
Γυρίζει τὴν ἀκόλουθη ἡμέρα ὁ διαδάτης,
Βλέπει τὰ δένδρα κατὰ γῆς καὶ ἔρημον τὸ βράχο.

Σιωπηλὴ νὰ πέσουνε τοὺς εἶδε ἡ Δαρτούλα,
Καὶ δάκρυο στὰ μάτια της κανένα δὲν ἐφάνη·
Ἀλλὰ τὸ βλέμμα ἐξέφραζε βαθεῖα - βαθεῖα τὴ λύπη.
Πετάνε τ' εὐμορφα μαλλιά, στὸν ἄνεμο σπαρμένα·
Στὴν ὄψι της ἐπρόβαλε τὸ χρῶμα τοῦ θανάτου·
Μισὴ τῆς βγαίνει μὲ φωνή, καὶ κόβεται ἔς τὰ χεῖλια.
Τὴν πλησιάζ' ὁ σκοτεινὸς Καίρμπα καὶ τῆς λέγει :
Ποῦ εἶν' ὁ γιὸς τῆς ἁμαξας (50), ὁ Νάθος σου; ποῦ εἶνε
Ὁ ἐραστὴς σου ; τὰ βουνά, πὲς, εἶδες τοῦ Φιγγάλου,
Καὶ τὰ παλάτια τ' εὐμορφα τοῦ γέροντα Οὐσινόρου ;
Ἀνίσως δὲ σέγυρίζαν οἱ ἀνεμοὶ, στὸ Μόρβεν (51)
Φριχτὸς θάντηχε κι ἄγριος ὁ ἦχος τοῦ πολέμου·
Ὅχ τὸ σπαθί μου θάπεφτε ὁ ἴδιος ὁ Φιγγάλος,
Κ' ἡ λύπη θάκανε φωλεὰ στῆς Σέλμας τὰ παλάτια . . .
Ὅχ τῆς Δαρτούλας ἔπεσε τὸ χέρι ἢ ἀσπίδα,
Κ' ἐφάνηκαν τὰ στήθια της κάτασπρα σὺν τὸ χιόνι.
Πλὴν, μ' αἷμα ἢ ἀσπράδα τοὺς ἐφάνηκε βαμμένη . . .
Ἄοι ! ἕνα βέλος ἀσπλαχνο τῆς πέρασε τὸν κόρφο ! . .
Ἐπὲς ἀπὸ τὸ Νάθο της, κ' ἡ μελανὴ της κόμη
Τόσκέπασε τὸ πρόσωπο· τὸ αἷμά τους σμιμένο
Ἐτρέχε, καὶ ἐπότηζε τ' ἀραχνιασμένο χῶμα.

« Ἐς τὸ χῶμα τῶρ· εὐρίσκεσαι, εὐμορφη θυγατέρα
» Τοῦ Κόλα, — ἔτσι ἐφάλλανε οἱ Βάρδοι τοῦ Καίρμπα, —
» Ἐς τὸ χῶμα τῶρ· εὐρίσκεσαι· σκεπάζει τῆς Σελάμας
» Μαύρη καὶ ἄγρια σιωπὴ τὸ κόμα καὶ τοὺς βράχους,

» Γιατί μ' ἐσένα σβύστηκε τὸ γένος τοῦ Τρουτίλλου (52).
 » Ἦσουνε πρώτη ἀνάμεσα τς' Ἑρίνας σταῖς παρθένας;
 » Πλὴν, πότε πάλε θάσχωθῃς, σὰν ἦσουν, ὅλη χάρες;
 » Εἶνε μακρὺς ὁ ὕπνος σου στὸν τάφο· κ' ἡ αὐγίτσα
 » Μακρυὰ — μακρυὰ· 'ς τὴν κλίνη σου ὁ Ἥλιος δὲ θὲ
 [νᾶλθη,

» Νὰ σοῦ φωνάξῃ: ξέπνησε, ὦρατά μου παρθένα,
 » Γλυκοφρονεῖς τῆς ἀνοιξίς τ' ἀέρε· τὰ λουλουῖδια
 » Τιράζουν τὸ κεφάλι τους, καὶ βγαίνει μὲς τὰ δάση
 » Τὸ πράσινο καὶ δροσερὸ φυλλόλακτι. — Ξέπνη Κόρη...
 » Ἦλπε τραβίζου, ἡ εὐμορφὴ κοιμᾶται τῆς Σελάμας,
 » Καὶ πλεὶς δὲ βγαίνει ἀντίκρου σου τς' ἀχτίνες τῆς νὰ
 [χύση.

» Ἄοι! πλεὶς δὲ θὰν τὴν ἰδῇς, μὲ θέληγτρα καὶ χάρι,
 » Τῆς εὐμορφίᾳς τὰ βήματα, σὰν πρῶτα νὰ κινᾷ. »

Ἔτσι οἱ Βάρδοι ἐψάλλανε, ὅταν εἰς τὴ Λαρτοῦλα
 Τὸ μνημὲν ἀσπλάκωνε. Καίγ', ὅταν ὁ Φιργάλος
 Ἐστράτευσε ἐκδίχῃσι νὰ κάμῃ τοῦ Καίρμπα,
 Πικρὰ — πικρὰ στὴν πέτρα τῆς ἐχυσά μυρολόγια.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ (α).

(1) Ὁμιλεῖ εἰς τὴ Σελήνη.

(2) Ἀγκαλὰ τὸ νὰ ἀποδίδονται αἰσθησεὶς εἰς τὰ ἄ-
 ψυχα καὶ νὰ στρέφεται παθητικὸς εἰς αὐτὰ ὁ λόγος εἶνε
 μία ἐξαιρετικὴ ἰδιότης τῆς ποιητικῆς γλώσσας, ἡ πα-
 ροῦσα ὅμως συνομιλία τοῦ Ὀσσιάνου εἶνε τόσο ζωηρὴ
 καὶ ἐνεργητικὴ, ὅπου δείχνει ὅτι ἐκεῖνος ἔπερνε πραγμα-
 τικῶς τὴ Σελήνη δι' ἓνα σῶμα ἔμφυχο καὶ ἐπίδεχτικὸ
 τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν κλίσεων μας (Κ).

(3) Φαίνεται ἀδύνατο, εἰς τὴ ψυχὴ τοῦ Ὀσσιάνου,
 νὰ μὴ χρεωστῇ ὅλη ἡ φύσις νὰ αἰσθάνεται τὰ γλυκὰ ἐ-
 κεῖνα αἰσθήματα τῆς οἰκιακῆς τρυφερότητος καὶ φιλίας,
 ὅπου εἶχανε ἐπάνω του τόση δύναμις. Εὐλογημένη ἡ ἀ-
 μάθειά του, ἡ ὁποία μᾶς ἐγέννησε ἓνα κομμάτι τόσο συγ-
 κλητικόν! Ἄν ὁ Ὀσσιάνος ἐγνώριζε ταῖς φυσικαῖς αἰτίαις
 τῶν φάσεων τῆς Σελήνης, ἤθελε μᾶς ἐκθέσει μία ψυχρὴ
 διδασκαλία. Ἡ ποίησις ὠφελεῖται περισσότερο ἀπὸ μία
 ἐνδιαφέρουσα ἀπάτη τῆς φαντασίας, παρὰ ἀπὸ μία ψυ-
 χρὴ ἀλήθεια. Πρέπει ὅμως νὰ διακρίνουμε ταῖς ἀπάταις
 τῆς φαντασίας ἀπὸ ταῖς ἀνοησίαις (Κ).

(4) Ἀπὸ τούτους τοὺς λόγους ἐξαγούμε, ὅτι ὁ Ὀσσιάν-
 νος ἐνόμιζε πῶς ἡ Σελήνη ἔπρεπε νὰ σβυθῇ καὶ νὰ
 χαθῇ πρῶτα ἀπὸ τὰ ἄστρα. Ἡ συχναῖς καὶ ὁραταῖς
 μεταβολαῖς τῆς ἐκατασταίνανε αὐτὴν τὴν ιδέα φυσικῶ-

(α) Διακρίνουμε ταῖς σημειώσεις τοῦ Καίσαροττι⁹
 μετὰ τὸ στοιχεῖον (Κ) καὶ ἐκεῖναις τοῦ Μάκπερσω⁹

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τατη καὶ πιστευτή. Δὲν εἶνε γνωστὸ ὅμως ἂν αὐτὴ ἡ ιδέα ἦτανε καὶ γενικὴ εἰς τοὺς Καληδονίους (Κ).

(5) Αὐτὴ ἡ Κελτικὴ μεταφορὰ ἢ κατάχρησις ἔμπο-
ρεῖ νὰ μᾶς φανῇ κάμποσο ἀλλόκοτη. Ἐγὼ ὅμως δὲν ἐ-
στοχάσθηκα πρέπον νὰ τὴν ἀλλάξω. Ἐνα σπήλαιο ῥυ-
αίνεται ἢ θάλασσα χαμογελάει ἢ γῆ ἀναστενάζει· ἕνα
δένδρον κλαίει· εἰς ὅλα ἐτοῦτα δὲν ἀποβλέπεται εἰς ἄλ-
λο παρὰ εἰς τὴ φυσικὴ ὁμοιότητα τῶν ἀποτελεσμάτων,
χωρὶς νὰ παρθῶνε ὑπ' ὅψις ἢ αἰτίας. Γιατὶ δὲν ἔμπο-
ροῦσε νὰ φαίνεται εἰς τοὺς Κέλταις, ὅτι, ἔβγαине ἕνας
στεναγμὸς ἀπὸ μίαν πυκνὴν καὶ μακρὰν κόμην, παραττο-
μένην κάποτε ἀπὸ τὴν ἐλαφρὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου; Δὲν
ἐννοῶ μὲ τοῦτο νὰ δικαιολογήσω αὐτὴν τὴν ἔκφρασιν.
Εἰς ὅλαις ὅμως ταῖς γλώσσαις, ἡ φρασσιολογία ἔχει πολ-
λαῖς ἀντίθεταις παραξενάδες, διὰ ταῖς ὁποῖαις οἱ ῥήτο-
ρες ἤθελε, μὰ τὴν ἀλήθειαν, σκοτισθοῦνε νὰ μᾶς δώσουνε
ἕνα λόγο, ὁ ὁποῖος νὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ (Κ).

(6) Φαίνεται νὰ ἐννοῇ ἕνα φάντασμα ὠρισμένο, τὸ
ὁποῖον ὅμως μάταια θὰ προσπαθήσουμε νὰ μαντεύσου-
με (Κ).

(7) Αὐτὴ ἦτανε ἡ περιφημότερη ὠραία τῆς ἱρλαν-
δίας, εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν. Θεελτικὴ σὰν τὴ Δαρ-
τοῦλα, εἶνε παραιμία ἀκόμα ὑπάρχουσα εἰς τοὺς Καλη-
δονίους (Μ).

(8) Ἐρίνα, ἀπὸ τὸ ἔαρ ἢ γιὰρ (Δύσι) καὶ ἔκ (νη-
σί), κελτικὸν ὄνομα τῆς ἱρλανδίας (Μ).

(9) Ἐπαινοῦνε, καὶ δικαίως, εἰς ταῖς ποιητικαῖς διή-
γησεις, τὴν ἀντίστροφον τάξιν, ἐναντία ἐκείνης τῶν ιστορι-
κῶν. Ὁ Ὅμηρος τὴν ἐμεταχειρίσθηκε πρῶτος στὴν Ὀδύσ-
σειαν· ἐπειδὴ καὶ στὴν Ἰλιάδα, τῆς ὁποίας τὰ ἰδιαιτέρως

ἀντικείμενο εἶνε ἡ ὀργὴ τοῦ Ἀχιλλέως, δὲν ἀναχωρεῖ
ποτὲ ἀπὸ τὴ φυσικὴ καὶ κοινὴ τάξιν, καθὼς σωστὰ πα-
ρατηρεῖ ὁ Ἀβθαῖς Τερασσῶν. Ὁ Ὅσσιάνος ἐγνώρισε καὶ ἐ-
μεταχειρίσθηκε, περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον, αὐτὴν τὴν
λεπτότητα τῆς τέχνης. Αὐτὸς εἶνε ὁ σταθερὸς καὶ ἀ-
γαπητὸς τοῦ τρόπος. Πάντοτε σχεδὸν ρίχνει τὸν ἀνα-
γνώστην εἰς τὴ μέσην τῆς πράξεως καὶ εἰς τὸ βρασμὸν
τῶν παθῶν, εἰς τρόπον ὥστε τὸν κάμνει νὰ ἐνδιαφέρεται
προτοῦ νὰ γνωρίσῃ καλὰ γιὰ ποιόν ἐνδιαφέρεται. Τὰ
πράγματα ἔπειτα ξετυλίσσονται μόνον τοὺς ἐκ διαλειμ-
μάτων, μὲ μίαν ἔντεχνον τάξιν ἢ δὲ προσοχὴν καὶ τὸ ἐν-
διαφέρον τοῦ ἀναγνώστη αὐξάνουν ἀνάλογα. Μπορεῖ νὰ
φθάσῃ διὰ παράδειγμα ἐτοῦτο τὸ τεμάχιο, χρησιμεύον
σὰν εἰσαγωγὴ εἰς τὸ ποίημα. Ἡ συχναῖς ἀποστροφῆς
εἰς τὸ Νάθο, εἰς τὴ Δαρτοῦλα καὶ εἰς τοὺς ἀνέμους κα-
τασταίνουν τὴν εἰσαγωγὴν ἐποῦτη συγκινητικώτατη (Κ).

(10) Ἔτα, πιθανὸν νὰ ἦνε τὸ πλησίον εἰς τὴ Loch
-Etha μέρος τῆς κομητείας Argyle, ὅπου εἶνε καὶ ἕνας
μικρὸς κόρφος εἰς Lorn (Μ).

(11) Οὐλλίνα, καὶ ἀλλῶς Οὐλστερ, ἐπαρχία τῆς
ἱρλανδίας εὐρισκομένη ἀντικρὺ τῆς χώρας τῶν Καλη-
δονίων (Μ).

(12) Τοῦρα, φρούριον εἰς τὸ Οὐλστερ (Μ).

(13) Οἱ ἀγαπητοί μου (Κ).

(14) Ὁ Ὅσσιάνος, κατὰ τὴ συνειθισμένην τοῦ ὀπισθο-
δρομικὴν τάξιν, ἐγγίζει ἕνα μέρος τῆς προηγούμενης ἱ-
στορίας (Κ).

(15) Λάρα, τόπος καὶ ποταμὸς εἰς τὸ Μόρβεν (Π).

(16) Σελάμα, «τόπος ἔχων εὐμορφὴν καὶ ἔχοντα
μένον θάλασσαν», ἔτσι ὠνομάζετο τὸ παλάτι τοῦ πατέρα

τῆς Δαρτούλας Κόλα (M). Οἱ μεγάλοι Κύριοι ἐφτιάνανε τότες τὰ παλάτια τους σὲ τόπους ὑψηλοὺς διὰ νὰ ἐπισκοποῦνε ταῖς παρακείμεναις πεδιάδες καὶ νὰ προλαμβάνουνε ταῖς ἐπιδρομαῖς διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὄνομα ἦτανε κοινὸ εἰς πολλὰ τέτοια παλάτια. Ἡ περίφημη Σέλιμα (παλάτι τοῦ Φιγγάλου) ἔχει τὴν ἰδίαν ρίζα (K).

(17) Ἐτοῦτος εἶνε ἓνας μονόλογος τῆς Δαρτούλας, ἀπευθυνόμενος εἰς τὸ Νάθο σὰ νὰ ἦταν ἐκεῖ (K).

(18) Ἀπὸ ἐτούτους τοὺς λόγους τῆς Δαρτούλας φαίνεται, ὅτι καὶ οἱ Καληδόνιοι ἄφιναν τὰ μαλλιά τους, καθὼς καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, καὶ μάλιστα ὅτι τὰ ἔφερναν ἐμπρὸς εἰς τὰ στήθια.

(19) Συνηθίει συχνὰ ὁ Ὀσσιάνος, ὅταν θὰ εἰσάξῃ εἰς τὴν ὁμιλίαν κανένα πρόσωπο τὸ ὁποῖο νὰν τὸν ἐνδιαφέρῃ πολὺ, νὰ ἐκφράζεται σὲ τρόπο ὥστε νὰ φαίνεται, ὅτι πραγματικῶς τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ τὸ ἄκουε ὁποῦ ὁμιλοῦσε (K). Ὁ τρόπος ἐτοῦτος ἐξυψώνει τὴν ποιήσιν, σταματαίνει τὴν προσοχήν, καὶ κινεῖ περισσότερο τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη.

(20) Ἐδὼ ἀρχίζει καθαυτὸ τὸ ποίημα (K).

(21) Ἡ Δαρτούλα βλέπει τὸ φῶς τοῦ πύργου τῆς Τούρας, καὶ νομίζει ὅτι εἶνε τὰ παλάτια τοῦ πατέρα τοῦ Νάθου Οὐσνόρου (K).

(22) Ὁ Καισαρότης ἐξηγεῖ: ἡ ἐλπίδα νὰ ξαναῖδοῦμε τὴν "Ἐτα. Πιθανὸν μὲ τὴ φράσιν: ἐλπίδα τῆς "Ἐτας: ὁ Νάθος νὰ ἐννοῇ τὸν ἑαυτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφούς του, καὶ τότε εἶνε ἀντὶ τοῦ χαθοῦμε.

(23) Εἰς αὐτὴν τὴ μάχῃ ἐσκοτώθηκε φαίνεται καὶ ὁ ἀδελφός της Τρουτίλλος, ὁ ὁποῖος ἐδιουκροῦσε τὰ στρατεύματα τοῦ πατέρα του (K).

(24) Ἡ Δαρτούλα ἀρχίζει τὴ διήγησιν τῶν παθημάτων της, ἀπὸ τὴν προαναφερθεῖσαν μάχην (K).

(25) Ἡ ἐμφάνισις τῶν φαντασμάτων ἐπιστεῦντο κοινῶς ἀπὸ τοὺς Καληδόνιους. Τὰ ποιήματα τοῦ Ὀσσιάνου γέμουνε ἀπὸ αὐταῖς.

(26) Ὁ Ὀσσιάνος δίνει συχνὰ τὸν τίτλον βασιλέας, σὲ κάθε ἀρχηγὸ δοξασθέντα διὰ τὴν ἀνδρεία του (K).

(27) Καὶ διὰ τοῦτο 'μπορεῖ νὰ κεντήσῃ ταῖς ἐπιθυμίαις τοῦ χτηνώδη Καίριμπα (K).

(28) Εἶνε φυσικώτατο εἰς τοὺς γέροντες νὰ ἀναφέρουνε μὲ εὐχαρίστησιν τὰ κατορθώματα τῆς νεότητός των, καὶ νὰ καυχῶνται μάλιστα δι' αὐτά. Ὁ Νέστορας τοῦ Ὀμήρου, ἐμπρὸς σὲ μία ὁλόκληρην ὁμήγυριν, λέγει τὰ ἀκόλουθα:

Αἶ γάρ, Ζεῦ τε πάτερ, καὶ Ἀθηναίη, καὶ Ἀπολλων,
Ἡβῶμ', ὡς ὅτ' ἐπ' ὠκυρόφῳ Κελαδόντι μάχοντο
Ἀγρόμενοι Πύλιοί τε καὶ Ἀρκάδες ἐγχεσίμωροι,
Φειᾶς παρ' τείχεσσι, Ἰαρδάνου ἀμφὶ ῥέεθρα·
Τοῖσι δ' Ἐρευθαλίων πρόμος ἴστατο, ἰσότηος φῶς,
Τεύχε' ἔχων ὤμοισιν Ἀρηιόβοιο ἄνακτος,
Τοῦ ὅγε τεύχε' ἔχων προκαλίζετο πάντας ἀρίστους·
Οἱ δὲ μάλ' ἐτρόμεον καὶ ἐδείδισαν, οὐδέ τις ἔτλη·
Ἀλλ' ἐμὲ θυμὸς ἀνῆκε πολυτλήμων πολεμίζειν
Θάρσει ᾧ γενεῇ δὲ νεώτατος ἔσχον ἀπάντων·
Καὶ μαχόμεν οἱ ἐγὼ, δῶκεν δέ μοι εὖχος Ἀθήνη·
Τὸν δὲ μήκιστον καὶ κάρτιστον κτάνον ἄνδρα·
Πολλὸς γάρ τις ἔκειτο παρήγορος ἔνθα καὶ ἔνθα.

(Ἰλιάδ. Η, στίχ. 132—156.)

Τὴν ὁμιλίαν ἐτοῦτη τοῦ Νέστορα ἐμυμήθηκε καὶ ὁ Τάσος, ὡς ἀκολούθως:

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

Oh foss' io pur sul mio vigor degli anni!
Qual siete or voi che qui, temendo, chiusi
Vi state, e non vi move ira o vergogna
Contra lui che vi sgrida e vi rampogna.

E quale allora fui, quando al cospetto
Di tutta la Germania, alla gran corte
Del secondo Corrado, apersi il petto
Al feroce Leopoldo, e 'l posi a morte.
E fù d' alto valor più chiaro effetto
Le spoglie riportar di uom sì forte,
Che s' alcuno or fugasse, inerme e solo,
Di questa ignobil turba un grande stuolo.

(Ger. Lib. Cant. 6. str. 63.)

Ἐξετάζοντες ταῖς τρεῖς ἐτούταις ὁμιλίαις, δὲν ἐμπο-
ροῦμε νὰ ἀρνηθοῦμε ὅτι ἡ τοῦ Κόλα εἶνε ἀξιοπρεπέστερη
πολὺ ἀπὸ ταῖς ἄλλαις δύο. Ὁ γέρο - ἥρωας ἀπλῶς μόνον
ἀναφέρει τὸν Κομφαδάνο, ὡς φονευθέντα σὲ μίᾳ μάχῃ,
ὅπου καὶ αὐτὸς ὄντας νέος παρευρέθηκε· οὔτε καυχέται
ὅμως ὅτι τὸν ἐφόνευσε ἐκεῖνος, οὔτε ἐπιμένει μὲ τὴν ἀνοί-
κειν φιλαρέσκεια εἰς τὴν περιγραφὴ τῆς νίκης του καὶ τοῦ
θανάτου τοῦ ἐχθροῦ του, καθὼς κάνουνε ὁ Νέστωρας καὶ
ὁ Ραϊμόνδος. Οἱ ἥρωες τοῦ Ὀσσιάνου, δι' ὅσα ἀποβλέ-
πει τὴν ἀβροφροσύνη καὶ τὸ φιλότιμο, ὑπερτεροῦνε πολὺ
ἐκείνους τῶν ἄλλων ποιητῶν. Εἶνε δὲ ἀξιοπαρατήρητο
πῶς εἰς μίᾳ κοινωνίᾳ ἡμιθάρβαρη, χωρὶς θρησκεία, καὶ
ἀποκλειστικῆς ἐνασχόλησι τὸν πόλεμο ἔχοντας, εὐρέ-
θηκε ἄνθρωπος νὰ ἔχῃ τέτοια συνείδησι τῆς τιμῆς καὶ
τοῦ καθήκοντος, ὥστε νὰ κάνει τιμὴ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ
πλέον ἐξευγενισμένα ἔθνη τῆς ἐποχῆς μας.

(29) Λύρα, πεδιάδα, βασιλεὺς. Ἐπανεθιζόντων τῶν

τες νὰ συμποσιάζουνε ἔπειτα ἀπὸ τὴν νίκη. Ὁ Καίρμπα
καταστρέφας τὸ κόμμα τοῦ Κορμάνου, ἔδινε γεῦμα εἰς
τοὺς στρατιώταις του, ὅταν ὁ Κόλας καὶ οἱ γέρο - πολε-
μισταὶ του ἐπῆγαν νὰν τότε χτυπήσουνε (M).

(30) Ὅχι στὴ μάχῃ ὅπου ἐσκοτώθηκε ὁ Κόλας, ἀλ-
λὰ σὲ ἄλλη ὑστερώτερη. Σὲ ποιόνε, τοῦ λέγει, θὰ περι-
γράψω μίᾳ μάχῃ; σὲναν πολεμιστὴ ὁμοίό σου; . . (K).

(31) Ὁ Ὀσκάρος, υἱὸς τοῦ Ὀσσιάνου καὶ περίφημος ἡ-
ρώας τῆς ἐποχῆς του, εἶχε πρὸ πολλοῦ ἀποφασίσει νὰ
ἐκστρατεύσῃ στὴν ἱρλανδία ἐναντίον τοῦ Καίρμπα, ὁ ὁ-
ποῖος εἶχε κάμει νὰ δολοφονήσουνε τὸ φίλον του Κατόλ,
εὐγενῆ ἱρλανδοῦ, προσκολλημένονε εἰς τὸ κόμμα τοῦ Κορ-
μάνου (M). — Τὸ ποίημα τῆς Τεμόρας ἀνοίγει μὲ τὸ
θάνατον τοῦ νέου ἐτούτου ἥρωα, ὁ ὁποῖος ἐπληρώθηκε
δόλια ἀπὸ τὸν Καίρμπα εἰς τὸ δεῖπνον, ἀλλὰ πρὶν ν' ἀ-
ποθάνῃ ἐκδικήθηκε τὸ θάνατό του φονεύσας ὁ ἴδιος τὸ
δολοφόνον του. Ἡ περιγραφή ἐκείνη εἶνε τόσο συγκινητι-
κὴ, ὥστε ποτὲ δὲν τὴν ἐδιάβασα χωρὶς νὰ δακρύσω.

(31) Φαντάσματα ἐκείνων ὅπου ἐξαιρετικὰ ἀγά-
πουνα (K).

(32) Αὐτὸς βέβαια θὰ ἦτανε κἀνένας γέρο - πολεμιστῆς,
φύλακας τῆς Τούρας, ἢ κἀνένας στενὸς συγγενῆς τοῦ
Κουκουλλίνου (K).

(33) Ἄν δι' ἀναμμένους ἀτμούς ἐννοῇ τοὺς κομήταις,
θὰ πῇ ὅτι καὶ οἱ Κέλταις ἐπιστεύανε, ὅτι τὰ ἄστρα ἐ-
καῖνα προμηνύουνε πολέμους καὶ δυστυχήματα εἰς τὴν
ἀνθρωπότητα. Ἡ πρόληψις, ἀχώρισταις συντρόφισσαις
τῆς ἀμάθειας, ἦτανε καὶ εἶνε κατὰ μεγάλο μέρος ἡ
βασίλισσαις τῆς κοινῆς γνώμης, σὲ ὅλα τὰ ἔθνη καὶ σὲ
ἅλαις ταῖς ἐποχαῖς. — Λύρα, πεδιάδα, καὶ Λέγος, λί-
μνη εἰς τὴν ἱρλανδία.

(34) Ποῖος ἦτανε αὐτὸς ὁ Κορλάστος, εἶνε ἄγνωστος. Τὸ ὄνομά του δὲν ἀναφέρεται· σὲ κανένα ἄλλο μέρος τῶν ποιήσεων τοῦ Ὅσσιάνου (Κ).

(35) Τοὺς στρατιώταις τοῦ Κουκουλλίνου, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἀπεράσει ὑπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ Νάθου (Κ).

(36) Λάνος, λίμνη εἰς τὴ Σκανδιναυία, ἀπὸ τὴν ὁποία τὸ φθινόπωρο ἐβγαίνανε θανατηφόρες ἀναθυμιάσεις (Μ). Ἡ παραβολὴ εἶνε εὐτυχέστατη. Ὁ Καίρμπας, ἱρλανδὸς καὶ χαρακτήρος μοχθηροῦ καὶ ἀγρίου, εὐφύεσταντα παραβάλλεται μετὰ τὴ νουώδη ὁμίχλη τοῦ Λάνου καὶ οἱ τρεῖς Καληδόνιοι ἀδελφοὶ μετὰ τοὺς ἀνέμους τῆς ἐρήμου. Ἡ κρημνώδης καὶ βουνώδης γῆ τῆς Σκωτίας εἶχε πολλὰς ἐκτεταμέναις καὶ ἐρημαῖς πεδιάδες, ὅθεν καὶ ὁ Φιγγάλος ὀνομάζεται συχνὰ βασιλεὺς τῆς ἐρήμου (Κ).

(37) ὦ, πόσον εἶνε ὠραίος ὁ ἥλιος τῆς πατρίδος! Ὅποιος τὸν εἶδε ἀνατέλλοντα νὰ ἀντανακλᾷται εἰς τοὺς ζωηροὺς ὀφθαλμοὺς θελκτικῆς ἐρωμένης, καὶ νὰ χρωματίζῃ ταῖς δροσεραῖς καὶ ροδόχροαις παρειαῖς τῆς, ποτὲ δὲν θέλει τὸν λησμονήσει. . . . Ἀλλ' ὅταν ἐκείνη ἀρνηθῇ τοὺς ὅρκους, ὅπου ἄντικρυ εἰς τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον ὠρκίζετο· ὅταν δώσῃ τὴν καρδίαν τῆς εἰς ἄλλον, καὶ ἀσπλαγχνή ποτίσῃ τὸ μωρὸν, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν ἀδυναμία νὰ τῆς πιστεύῃ καὶ νὰ τὴν ἀγαπᾷ, μετὰ τὸ φαρμακὶ τῆς ἀπελπισίας; . . . Τότε ὁ οὐρανὸς γίνεται δι' αὐτὸν καταμαυρὸς, καὶ ὁ ἥλιος ἀνατέλλει ἔχων σέφάνιν ἀπὸ αἷμα! . . . Εἶθε, ἢ Ἐρινύες νὰ κατασπαράζουσιν ὅσας ἀρνηθόνται τὸν ἔρωτα!

(38) Ὁ Νάθος παραλείπει τὸ ὑστερὸν μέρος τῆς διηγήσεώς του, ἥτοι τὴ λειποταξία τῶν στρατιωτῶν του, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἀναγκασθὲν νὰ ἐπέσῃ τὴ σωτηρίαν του εἰς τὴ φυγὴν (Κ).

(39) Ὁ Ἄλτος ἐγύριζε ἀπὸ τὴ Λένκ, ὅπου εἶχε σταλθῇ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς νύχτας ἀπὸ τὸ Νάθο νὰ κατασκοπεύσῃ τοὺς ἐχθροὺς (Κ).

(40) Βουνὸ τοῦ Οὐλστερ εἰς τὴν ἱρλανδίαν (Μ).

(41) Σὲ διαφορετικὴ ἔννοια, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἰδίαν ἐξαψήφω φαντασίας, καὶ ὁ Ῥοδομόντης εἰς τὸν α ἔρωτευμένον Ὀρλάνδον :

Ἐὰν εἰξένης νὰ φουσσᾷς, ἔλεγε, φύσα' ἀγέρα,
Καί γ' ἀπόψε ἐδώθετε σὸ πείσμά σου θὰ φύγω.

Ἀγρίνε' τῆς θάλασσης καὶ σὲ δὲν εἶμαι δοῦλος
Ἐδὼ νὰ με κρατήσετε χωρὶς τὴ θέλησί μου (Κ).

(42) Ὁ φόβος μὴν πνιγῇ ἡ Δαρτούλα (Κ).

(43) Σέμος ἦτανε ὁ πάππος τοῦ Νάθου ἀπὸ τῆς μητέρας του. Ἡ ἐδῶ ἀναφερόμενη λόγχη ἐδόθηκε ἔς τὸν Οὐσνόρο τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου του. Ἐσυνειθεγότουνε τότες ὁ πατέρας τῆς νύφης νὰ δίνη σὸ γαμβρὸν τὰ ὅπλα του. Ἡ τελετὴ, ὅπου σὲ τέτοιαις περιστάσεσι ἐμεταχειρίζονταν, ἀναφέρεται σὲ ἄλλα ποιήματα (Μ).

(44) Ἡ χαρὰ τῆς λύτης, λέγει ὁ Βλέαρ, εἶνε μία ἀπὸ ταῖς ἰδιαιτέρας ἐκφράσεις τοῦ Ὅσσιάνου. Ἄν εἶχε χρεια ἀπὸ δικαιολόγησι, ἐμπορούσαμε νὰ φέρουμε παράδειγμα τὸν Ὀμηρο, ὁ ὁποῖος περισσότερο ἀπὸ μία φορὰ ἐμεταχειρίσθηκε μία φράσι σχεδὸν ὅμοια· ἀλλὰ αὕτη δὲν ἔχει χρεια ἀπὸ κανενὸς αὐθεντεῖα, ἐπειδὴ καὶ φέρνει μαζὴ τῆς καθαρῇ ἰδέᾳ ἐκείνης τῆς ἡδονῆς, τὴν ὁποία ἡ ἐνάρετη ψυχὴ αἰσθάνεται ὅταν βυθίζεται σὲ μία γλυκερὰ μελαγχολία. Ὁ Ὅσσιάνος διακρίνει αὐτὴν τὴν ἡδονὴν ἀπὸ τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα μιᾶς βίαιης λύτης. Ἐπάρχει, λέγει, μία

θε τοῦ λυπημένου (α). ἀλλὰ ἡ θλίψις ἀφανίζει τὸν κλαίοντα, καὶ ἡ ἡμέραις του εἶρε λίγαις. (Κρόμα, στίχ. 60.)

(45) Φαίνεται ὅτι τὸ φθινόπωρο ἐγενόντανε τὰ μνημόσυνα τῶν ἀποθαμένων (Κ). Πιθανότερον νὰ ἦτανε τότες φθινόπωρο· καὶ ἔννοεῖ ὅχι γενικὴ ἐορτὴ τῶν ἀποθμμένων, σαν τὰ δικὰ μας ψυχράββατα, ἀλλὰ τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου του.

(46) Ὁ Ὄσσιάνος δὲν ἐμποροῦσε νὰ ἐπαινεθῇ μὲ μεγάλητερη λεπτότητα. Αὐτὸς δὲν ἔχει καμμία δυσκολιὰ νὰ ἀναφέρῃ τὴ δίκαιη ὑπόληψι, ὅπου ἐχαιρότουε εἰς τὸ ἔθνος του. Ὁ ἔξοχος καὶ εἰλικρινὴς ἄνθρωπος ὁμιλεῖ διὰ τὸν ἑαυτό του καθὼς καὶ διὰ τοὺς ἄλλους. Εἶνε δίκαιος μὲ ὅλους. Ἡ νέα εὐπρέπεια εἶνε σὲ τοῦτο πολὺ δύσκολη. Οἱ ἄνθρωποι, μὴ τολμώντας νὰ ἐπαινιῶνται φανερά, κολακεύονται κρυφά· καὶ πιστεύουε, ὅτι ἔχουε τὸ δικαίωμα νὰ πλερώνουε τὴν προσποιημένη τους μετριοφροσύνη, ἐπιβουλεύμενοι τὴ φήμη τῶν ἄλλων. Ἔτσι ἐκερδήσαμε φαινομενικαῖς ἀρεταῖς καὶ πραγματικὰ ἐλαττώματα (Κ).

(47) Σέλιμα ὀνομαζότουε τὸ παλάτι τοῦ Φιγγάλου εἰς τὴ Σκωτία (Μ).

(48). Τὸ φάντασμα τοῦ βουνοῦ. Ἴσως ἔννοεῖ ἐκεῖνον τὸ βαθὺ καὶ μελαγχολικὸν ἦχο, ὁ ὁποῖος προηγεῖται τῆς καταιγίδος. Ὅσοι κατοικοῦνε βουνάδεις τόπους πολὺ καλὰ τὸν γνωρίζουε (Μ).

(49) Ὁ Καίρμπας, δειλὸς ἐπειδὴ μοχθηρὸς, προσπαθεῖ

(α) Ἴσως μὲ αὐτὴν τὴ φράσι θέλει νὰ πῇ: ὅταν ἡ συνείδησις του εἶρε ἡσυχῇ.

νὰ σκεπάζῃ τὴ δειλία του μὲ τὴν περιζρόνησι. Δὲν ἐκαταδεχότουε νὰ μονομαχήσῃ μὲ τὸ Νάθο, ἐπειδὴ δὲν ἦτανε ἀπὸ μεγάλη οἰκογένεια· ἐκαταδέχτηκε ὅμως νὰ τὸν προσβάλῃ μὲ ὅλο του τὸ στράτευμα. Πόσοι Καίρμπαις ζοῦνε καὶ σήμερα!..

(50) Υἱὸς τῆς ἄμαξας. Τὸ ὄνομα ἐτοῦτο δίνει Ὁ Ὄσσιάνος εἰς τοὺς ἡγεμόνες, ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνοι μόνου ἐπηγαίνανε εἰς τὸν πόλεμο ἐπάνω εἰς ἄμαξα. Ὁ Καيسαρὸς ἔχει: γεννημένος εἰς τὴν ἄμαξα (al cagno nato). Δὲν εἰξεύρω ἂν ἦνε τέτοια ἡ φράσι τοῦ Ὄσσιάνου ἐπειδὴ καὶ ἄλλη μετάφρασι ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴ δὲν ἐμπόρεσα ναῦρω. Μοῦ ἐφάνηκε ὅμως ὅχι τόσο ἐπιτυχημένη. Ἡ: υἱὸς τῆς ἄμαξας μοῦ φαίνεται καλλίτερη. Εἶνε δὲ καὶ καθόλα Ὄσσιάνια, ἀνάλογη μὲ ταῖς: υἱὸς τοῦ τραγουδιοῦ (ὁ Βάρδος): υἱὸς τοῦ ἔρμιου κελιου (ἔνας ἀναχωρητὴς χριστιανὸς, ἀπὸ τοὺς λεγομένους Κουλδαίους): υἱὸς τῆς λύπης: υἱὸς τῆς δειλίας, καὶ ταῖς παρόμοιαις. Μία τέτοια φράσι εὐρίσκεται καὶ στὴ γλῶσσά μας· σὲ κακὴ ὅμως σημασία. Ἔτσι π. χ. λέμε: παιδὶ τοῦ πεῖου.λιου: παιδὶ τοῦ καϊτου.λιου: παιδὶ τῆς νύχτας κτλ, διὰ νὰ φανερώσουε ἕναν κατεργάρη, ἕνα νυχτογυριστή.

(51) Μόρβερ, εἰς τὴν Κελτικὴν γλῶσσαν σημαίνει: σειρά ὑψηλῶν λόφων. Πιθανὸν μὲ τὸ ὄνομα ἐτοῦτο νὰ ὀνομαζότουε ὅλο τὸ ἀρκτικόδυτικὸ περιγιάλι τῆς Σκωτίας, ὅπου ἐβασίλευε ὁ Φιγγάλος (Μ).

(52) Ὁ Τρουτίλλος ἐτοῦτος ἦτανε ὁ θεμελιωτὴς τῆς οἰκογενείας τῆς Δαρτούλας.

ΔΑΤΜΟΣ.

(Ἀφιερώνεται εἰς τὴν φιλοπάτριδα
Ἀθηναϊκὴν Νεολαίαν.)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Εὐρισκότουντε ὁ Φιγγάλος εἰς τὴν Ἰρλανδία, ὅταν Λάτμος ὁ ἡγεμόνας τοῦ Δουρλάτμου, ὠφεληθεὶς ἀπὸ τὴν ἀπουσία του, ἐξεστράτευσεν εἰς τὸ Μόρβεν, καὶ ἐφθασεν ἀπέναντι εἰς τὸ παλάτι τῆς Σέλιμας. Εἰδοποιηθεὶς περὶ τούτου ὁ Φιγγάλος ἐπέστρεψε δρομαίως· ὁ δὲ Λάτμος μαθὼν τὸ φθάσιμό του ἀποσύρθηκε ἐπ' αὐτὸν εἰς μία βύχτι. Ἐνῶ ὁ Φιγγάλος ἐτοιμαζότουντε διὰ τὴ μάχη, ὁ Μόρβης, γέροντας καὶ περιφρημος μαχητῆς Καληδόριος, ἐπαρουσίασεν εἰς αὐτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Γαῦλο, ἀκόμη νεαρίσκο, διὰ τὰ πολεμικὰ τὴν πρώτην τὴν μάχην ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του. Ὁ Φιγγάλος τὸν δίδει σύντροφο εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ὀσσιάνου· καὶ τὴν νύχταν στέργει καὶ τοὺς δύο τὰ κατασκοπεύουσιν τὰ κινήματα τοῦ ἐχθροῦ. Τοῦτο τὸ μέρος τοῦ ποιήματος ἔχει πολλὴν τὴν ὁμοιότητα μὲ τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Νίσου καὶ τοῦ Εὐρύανου εἰς τὴν Αἰρεϊάδα. Ἀφοῦ ἐξημέρωσε, ὁ Λάτμος προσκαλεῖ τὸν Ὀσσιάνον εἰς μορμαχίαν. Ἀλλ' ἐνῶ ὁ θάνατός του ἦταν ἀφρευκτος, ὁ Γαῦλος ἐμβαίνει ἐν τῇ μέσῃ καὶ τὸν γλυτρώει. Ὁ Λάτμος, νικηθεὶς ἀπὸ τὴν τόσῃ γενναϊότητι, παραδίδεται καὶ ὁ Φιγγάλος τὸν ἐλευθερώνει. Τὸ ποίημα ἀρχίζει τὴ στιγμὴν ὅπου ὁ Φιγγάλος φθάει εἰς τὸ Μόρβεν.

ΛΑΤΜΟΣ.

ΣΕΛΑΜΑ, τί βλέπω ; σκοτεινὰ εἶνε τὰ δώματά σου.
Ἦχος θορύβου ὀλόγυρα δὲ χύνεται κάνενας,
Ὡ Μόρβεν, ὅχ τὰ δάση σου· τὸ κῦμα λυπημένο
Στενάζει κάτω 'ς τὸ γιαιλό' σιωπηλὴ ἡ ἀχτίνα
Πλανιέται 'ς ταῖς πεδιάδες σου· βγαίνουν' ἀνταμωμέναις
Ἡ Κόραις σου, χαρούμεναις, τὴν εὐμορφιά σκορπιῶντας,
Σὰν τὸ ποικιλοχρῶμα τοῦ Οὐρανοῦ δοξάρι,
Καὶ κάποτε τὸ βλέμμα τους στὴν πράσινη Οὐλλίνα
Στρέφουने, νὰ ξανοίξουνε μὴν ἔρκετ' ὁ Φιγγάλος.
Νὰ ἔρτη ὑποσχέθηκε σταῖς ῥάχαις του ὀπίσω,
Πλὴν δὲν τοῦ τόσοχώρεσε ἐχθρὸς του ὁ βορέας.
Ποιὸς, ὅχ τὴν ἀνατολικὴ ῥάχι, μὲρμὴ πετιέται (1),
Καὶ χύνεται σὰ χείμαρρος; σταθῆτε... τοὺς γνωρίζω.
Τοῦ Λάτμου 'νε τὸ στράτευμα. Ἄφρονας ! τοῦ Φιγγάλου
Τὴν ἀπουσία ἔμαθε, κ' ἐφούσκωσ' ἡ καρδιά του
Ἀπ' ἄλογη θρασύτητα. 'Σ τὸν ἄνεμο θεμένη
Ἐχ' ὅλην τὴν ἐλπίδα του. Τί ἔρχεσαι ὦ Λάτμε ;
'Σ τῆς Σέλμας τὰ δωμάτια δὲν εἶνε οἱ ἀνδρεῖοι.
Μ' αὐτὴν τῇ λόγχῃ, τί ζητεῖς ; μαζὴ σου ἡ κορασίδες
Θέλεις νὰ πολεμήσουνε ; Σταμάτησ' ἀφρισμένε
Χείμαρρε. Πέρα κύτταξε· βλέπεις ἐκεῖνὸ πᾶσπρίζει ;
Εἶν τοῦ Φιγγάλου τὰ πανιά... Ποῦ χάνεσαι ὦ Λάτμε,
Σὰν τὴν ὁμίχλη; χάνεσαι τοῦ χάκου· σ' ἀκλουθαί

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ἡ θύελλα· ἔς ταῖς πλάταις σου, τωρᾶρχεις τὸ Φιγγάλο.

Ἄργα - ἄργα ἐκινούντανε στὴ γαλανὴ πεδιάδα
Τὰ πλοῖά μας, τὸν ὕπνῳ του ὁ βασιλεὺς τῆς Σέλμας
Ὅταν ἐτίναξε μακρὰ· τὸ χέρι του στὴ λόγχη
Ἄπλωσε· ἀσηκωθήκανε εὐθὺς οἱ μαχηταὶ του.
Γιατ' ἐννοήσαμε εὐθὺς πῶς τοὺς γονεῖς του εἶδε.
Συχνὰ ἐκαταβαίνανε ἔς τοῦ Ἥρωα τὸν ὕπνο,
Ὅταν σπαθὶ ἐφοβέριζε πολέμιον τῇ γῇ μας.
Ἀμέσως τόνοῦσαμε· εὐθὺς σὲ καθε στήθι
Ἄναψ' ἡ μάχη. — Ἄνεμε, ποῦ ἔφυγες; τῆς Σέλμας
Εἶπε ἀγάθι ὁ βασιλεὺς· μακρὰ, ἔς τῆς μεσημβρίας
Ταῖς χώραις μήπως μαίνεσαι; ἢ μὴ ἔς ἄλλαις πεδιάδες
Ἐκλουθᾷς τὰ νέερα τῆς βροχῆς; γιατί εἰς τὰ πανιά μου
Δὲν ἔρχεσαι, στὴ γαλανὴ τῆς θάλασσάς μου ὄψι;
Εἶνε ἔς τὸ Μόρβεν οἱ ἐχθροὶ, καὶ μὲ μακρὰ βασταίνεις;
Ἐμπρὸς, ὦ δοῦκές μου, ἐμπρὸς· καθένας εἰς τὰ στήθη
Τὸ θώρακα ἄς ἐνδύθῃ· ἄς δράξῃ τὴν ἀσπίδα·
Τὴ λόγχη του ἔς τὰ κύματα ἐπάνω ἄς ἐχτείνει,
Καὶ ἄς γυμνώσῃ τὸ σπαθὶ μᾶς πρόλαβεν ὁ Λάτμος (2).
Ὁ Λάτμος, ὁποῦ μιὰ φορὰ στὴν πράσινη πεδιάδα
Τῆς Λόνας ἔφυγ' ἀπὸ μὲ (3), τώρα γυρίζει ὀπίσω,
Σὰ φουσκωμένον ποταμόν· καὶ τ' ἄγριο μούγκρισμά του
Πλανιέται ἀπὸ σταῖς ῥάχες μας. — Ὁ βασιλεὺς τῆς

[Σέλμας

Ἄλλο δὲν εἶπε. — Ἐμβήκαμε ζὸν κόρφο τῆς Καρμόνας.
Ὁ Ὅσσιαν ἀνέβηκε στὴ ῥάχι τῇ βαρειά του
Ἀσπίδα τρεῖς ἐχτύπησε· ἀντήχησαν στὸ χτύπο
Τὰ δάση, τὰ κοιλώματα καὶ ἡ φάραγγες τοῦ Μόρβεν,
Καὶ τὰ ζαρκάδια ἔντρομα ἔφυγαν καὶ τάλαιφα.
Ὡχρίασε στὴ θέα μου τὸ στρατόμαχον τοῦ Λάτμου.

Φοβήθηκε, γιατί· εὐμορφος ἔς τῆς νεότητός μου τὰ ὅπλα
Κινιόμουν· καὶ σύννεφο φαινόμουν, ποῦ ἀστράφτει
Κ' ἔχει βροχὴ στὰ στήθη του ἔτοιμη νὰ σκορπίσῃ.

Ἐς τὰ θορυβώδη ἐκάθητο σιμὰ νερὰ τοῦ Στρούμου
Ὁ γέρο - Μόρνης (4), σὴ σκιὰ μινουὶ δένδρου ἀπουκάτου.
Εἰς τὸ ῥαβδί του ἀκούμβασε· πλησίον του ἐκαθότου
Ὁ νέος Γαῦλος, καὶ ἄκουε προσεχτικὰ τὰ ἄθλα
Τῆς νεότητός τοῦ πατέρα του. Συχνὰ ἀνατριχιάζει,
Καὶ ἡ καρδιά στὰ στήθη του γοργότερους τοὺς χτύπους
Χτυπάει ἀνυπόμονη. — Τὸ γέρο - παληκάρι
Τὸν ἤχο τῆς ἀσπίδας μου ἄκουσε, καὶ τῆς μάχης
Ἐγνώρισε τὴν πρόσκλησι· ἀμέσως ἀσηκώθη,
Καὶ εἰς ταῖς πλάταις τόπωσε, σὲ δύο χωρισμένη,
Ἡ χιονισμένη κόμη του. Τῆς νεότητός του ταῖς πράξεις
Θυμᾶται· καὶ, στενάζωντας, στὸ Γαῦλο λέει· παιδί μου,
Ἀκούω ἀσπίδας στὸ βουνὸ πολὺ μεγάλους χτύπους.
Ὁ βασιλεὺς βέβαια θαγύρισε τῆς Σέλμας,
Καὶ καὶ οἱ ἤχος ὅπ' ἀκοῦς εἶνε σημεῖον μάχης.
Πήγαινε στὰ δωμάτια τοῦ Στρούμου, καὶ στὸ Μόρνη
Φέρε τ' ἀστράφτοντ' ἄρματα. — Φέρε μου ἐκεῖ τὰ ὅπλα,
Ὅπόφερνε ὁ πατέρας μου εἰς τὰ βαρεῖά του χρόνια·
Κ' ἡ δύναμις ὅχ' τὰ χέρια μου ἀρχίνησε νὰ λείπῃ!..
Καὶ σὺ παιδί μου, τάρματα ἐνδύσου τῆς νεότητός
Τρέξε στὴν πρώτη μάχη σου· προσπάθησε νὰ φθάσῃς
Τὴ φήμη τῶν πατέρων σου· στὴν πεδιάδ' ἄς ἦνε
Τὸ τρέξιμό σου γλήγορο, σὰν τ' ἀετοῦ τὴ πτήσι.
Καὶ διατί νὰ φοβήθῃς τὸ θάνατον; παιδί μου,
Μὲ δόξα εἰς τὸν πόλεμον φονεύοντ' οἱ ἄνδρεῖοι.
Ἀκίνητ' ἡ ἀσπίδα τους τὸ δρόμον σταματᾷ
Τοῦ ἀγοριμένου γείμαρξου τῶν τρομερῶν κινδύνων,

Κ' ἡ φήμη ἀναπαύεται εἰς τὴ λευκὴ τους κόμη.
 Λέ βλέπεις τὰ γεράματα πῶς ὅλοι μου τιμᾶνε;
 Προβαίν' ὁ Μόρνης, καὶ οἱ νεοὶ ἔτοιμοι καὶ με σέβας
 'Σ ἀπάντησί του τρέχουνε· καὶ ἀκλουθαί το μάτι
 Χαρούμενο τὰ ἔχνη του. — Ἀλλὰ, γιατί; ... παιδί μου,
 Ὁ Μόρνης δὲν ἐγνώρισε ποτὲ φυγὴ τί εἶνε.

Τὸ ξίφος τοῦ πατέρα σου, στὴ σκοτεινὰ τῆς μάχης,
 Ἄστραψε· καὶ ἐσκύφτανε ἐμπρός του οἱ ἄνδρεῖοι.

Ἐφερ' ὁ Γαῦλος τ' ἄρματα. Τὸ γέρο - παληκάρι
 Μ' ἀτσάλι ἐσκεπάστηκε· τὴ λόγχη του ἐπῆρε,
 Ὅπου συχνὰ τὴν ἔβαψε τὸ αἷμα τῶν ἀνδρείων·
 Γιὰ τοῦ Φιγγᾶλ ἐκίνησε, κί ὁ Γαῦλος ἀπόπισω
 Χαρούμενος ἀκλούθαε. Ὁ βασιλεῖας τῆς Σέλμας
 Ἐχάρη, σὰν ἐξάνοιξε τὸ γέρο - παληκάρι.

Σὲ βλέπω ὠπλισμένονε, τοῦ Στρούμου ἡγεμόνα, —
 Εἶπ' ὁ Φιγγᾶλ, — τὸ χέρι σου ἀκόμα ἡ ἡλικία,
 Πές μου, δὲν ἀδυνατίσας; Ὁ Μόρνης εἰς τὴ μάχῃ
 Συχνὰ ἐλαμποκόπησε, σὰν ἥλιος πῶταν βγαίνῃ
 Σκορπᾷ τὰ μαῦρα σύγνεφα: ταῖς ἄγριαις καταγίδες·
 Χύνει γαλήνη ὀλόγυρα, καὶ τὰ βουνὰ χρυσώνει.
 Πλὴν τώρα στὰ γεράματα, τᾶρματα δὲν ἀφίνεις;
 Γιατί δὲν ἀναπαύεσαι; ψάλλουνε τ' ὄνομά σου
 Εἰς τὰ τραγούδια ἀπὸ πολλῆς. Τὸ πλῆθος, ποῦ σὲ βλέπει,
 Βλογαίει τὰ κλονούμενα πατήματα τοῦ Μόρνη.
 Γιατί δὲν ἀναπαύεσαι τώρα στὰ γηρατειά σου;
 Θὰ φύγῃ, πιστεψ', ὁ ἐχθρὸς, μόλις με δῇ ἐμπροστά του.

Ἀλήθεια, ὁ βραχίονας τοῦ Μόρνη τώρα τρέμει, —
 Ἐκεῖνος τοῦ ἀπάντησε, — ὦ τέκνο τοῦ Κομάλου.
 'Δοκίμασα τῆς νεότητος μου τὸ ξίφος νὰ τραβίξω,
 Ἀλλ' ἔμεινε στὴ θήκη του· ἀνίσως καὶ τὴ λόγχῃ

Γίξω, τὴ βλέπεις μακρὰ καὶ πέφτ' ὅχ τὸ σημάδι·
 Κ' αἰσθάνεται τὸ χέρι μου τὸ βάρος τῆς ἀσπίδας.
 Ἄ! φθειρομᾶστε, φίλε μου, σὰν τὸ ξερὸ χορτάρι!
 Ἡ δύναμί μας γάνεται, καὶ πλεῖον δὲν ἐπιστρέφει! ...
 Ἀλλὰ, Φιγγᾶλ, εἶμαι πατήρ· ὁ γυιὸς μου ἐρωτεύθη
 Στὰ ἔργα τοῦ πατέρα του· ἀλλ' ὅμως τὸ σπαθὶ του
 Ἀκόμα δὲν ἐδάφτηκε εἰς τῶν ἐχθρῶν τὸ αἷμα,
 Κί' ἀκόμα δὲν ἀνέτειλε ἡ φήμη του. Μ' ἐκείνον
 Ἦρτα, τὸ νέο χέρι του στὴ μάχῃ νὰ γυμνάσω.
 Γιὰ τὴν καρδιά μου, ἡ δόξα του θε νᾶνε Ἡλίου ἀχτίνα,
 Εἰς τὴ στιγμή τὴ σκοτεινὴ τῆς ἀναχώρησός μου.
 Μποροῦν τοῦ Μόρνη τᾶνομα ποτὲ νὰ λησμονήσουν,
 Ἀλλὰ νὰ λένε· κύτταξε τοῦ Γαύλου τὸν πατέρα (5)!
 — Κί' ὁ Γαῦλος εἰς τὴν πρώτη του, ἀπάντησ' ὁ Φιγγᾶλος,
 Μάχῃ θὰ σύρῃ τὸ σπαθὶ· ἀλλὰ θε νὰν τὸ σύρῃ
 Ἐμπρός μου· εἰς τὴ νεότητὸς τοῦ χέρι μου ἀσπίδα
 Θὰ γένῃ, τὴν παραμικρὴ ἀμφιβολία μὴν ἔχῃ.
 'Σ τῆς Σέλμας τὰ δωμάτια πῆγαινε, ἀναπαύσου,
 Καὶ τῆς ἀνδρείας μας τς' εἰδησεὶς περίμενε ν' ἀκούσης ...
 Οἱ Ψάλταις ἄς ἐτοιμασθοῦν γιὰ νὰ παρηγορήσουν
 Τοὺς ἥρωες, ποῦ ἐδώθενε 'ς τὰ νέφια θὰ μᾶς φύγουν,
 'Σ τὴν ἄρπα ψάλλοντες γλυκὰ τῆς φήμης τους τὸ ᾄσμα,
 Νὰ ξανανεῶσῃ στὴ χαρὰ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Μόρνη ...
 Σὺ Ὀσσιάνε, κιᾶλλοντε εὐρέθηκες στὴ μάχῃ,
 Κ' ἡ λόγχῃ σου ἐδάφτηκε εἰς τῶν ἐχθρῶν τὸ αἷμα·
 Γιὰ τοῦτο τώρα σύντροφο τοῦ Γαύλου σὲ ἐκλέγω.
 Πηγαίνετε· προσέχετε ὅμως μὴ μακρυθῆτε
 Πολὺ ἀπὸ ἐμένανε, μὴν ἴσως καὶ μονάχους
 Σᾶς ἀπαντήσουν· οἱ ἐχθροὶ, κ' ἐνῶ εἶνε στὴν αὐγὴ τῆς
 Ἡ φήμη σας αἰωνήδια, παιδιὰ μου, βασιλεύει.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Ἐς τὸ Γαῦλο ἐγύρισα· κ' εὐθύς εἰς τὴ ψυχὴ του ἐχύθη
 Ἡ ἐδική μου (6). Ἐδλεπα, στὸ ζωηρό του βλέμμα,
 Νὰ καίη καταπληχτικὴ μάχης καὶ δόξας φλόγα.
 Μ' ἀνήσυχη εὐχαρίστησι τὸ μάτι του ἐπλανοῦσε
 Εἰς τῶν ἐχθρῶν τὸ στράτευμα· λόγους ἀναμεσὸ μας
 Φιλίας ἀνταλλάξαμε· τὰ ξίφη μας ἐχύσαν
 Ἀντάμα ταῖς ἀχτίνες τους, τί 'πίσ' ἀπὸ τὸ δάσος
 Μαζὴ κ' οἱ δυὸ τὰ σύραμε, στὸν ἀδειανὸν ἀγέρα,
 Τὰ χέρια δοκιμάζοντας καὶ τὴν ἰσχύν ὁποῦχαν.
 Ἐς τὸ Μόρβεν ἐκαταίβηκε τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι,
 Κι' ὁ βασιλεὺς ἐκάθησε στοῦ δένδρου ταῖς ἀχτίνες.
 Εἶχε τὸ Μόρνη δίπλα του, μὲ τὴ λευκὴ του κομῆ.
 Τοὺς πεθαμένους ἥρωες θυμόντανε, καὶ τὰθλα
 Αὐτῶν μὲ εὐχαρίστησι ἐλέγανε ἀντάμα.
 Τρεῖς Ψάλταις εἰς τὴ μέση τους κρατοῦσαν ταῖς ἄρπαις,
 Καὶ ἓνας — ἓνας ἔπαιζε. Ἐσίμωσ' ὁ Οὐλλίνος,
 Μὲ τὸ τραγοῦδι, κιᾶρχισε νὰ ψάλλῃ τὸν Κομάλο.
 Τοῦ Μόρνη ἐσκοτείνιασε ἡ ὄψι, καὶ τὸ βλέμμα
 Ἀστραπηθόλο ἐγύρισε εἰς τὸν Οὐλλίνο ἀπάνου (7).
 Ὁ Ψάλτης τὸ τραγοῦδί του ἄφησε· κ' ὁ Φιγγάλος,
 Ποῦδε τὴν πράξι, ἐγύρισε στὸ γέρο - παλῆκαρι,
 Κιὰδελεφικὰ τὸμίλησε. Τοῦ Στρούμου ἡγεμόνα,
 Γιατί εὐτήνην ἡ σκοτεινιά; λησμονησιὰ αἰῶνα
 Ἄς κρύψῃ ὅ,τι ἐπέρασε. Ἀλήθεια οἱ γονεῖς μας,
 Ἐχθροὶ ἐπολεμήσανε· ἀλλ' ὅμως τὰ παιδιὰ τους
 Μαζὴ φιλία ἔδωσε, καὶ σὲ ἐγκάρδιο γεῦμα
 Συχνὰ ἀλληλοδέχονται· γυρίσαμε τὰ ξίφη
 Ἐς ἄλλων ἐχθρῶν κεφαλαῖς, κ' εἶνα κοινὴ ἡ δόξα.
 Ταῖς μέραις τῶν πατέρων μας λησμονησιὰ ἄς σκεπάσῃ.

Ὅχι, τῆς Σέλμας βασιλειᾶ, ἀπάντησεν ὁ Μόρνης,

Τὸνομα τοῦ πατέρα σου διόλου δὲ μισῶ·
 Μάλιστα μ' εὐχαρίστησι συχνὰ τὸ ἐνθυμοῦμαι.
 Ἦτανε καταπληχτικὴ ἡ δύναμι τοῦ δοῦκα,
 Καὶ μοναχὰ στὸ θάνατο ἐσθουότου· ἡ ὀργή του.
 Ἐς τὸ θάνατό του ἔκλαυσα... ὦ! κύτταξε, Φιγγάλε,
 Πῶς οἱ ἀνδρεῖσι πέφτουνε. Ἐς τὸ ὕστερο ἡ ράχες
 Μόνον δειλοὺς θὰ βλέπουνε. ὦ! πόσα παληκάρια
 Ἡ μαῦρη γῆ ἐσκέπασε, στοῦ Μόρνη ταῖς ἡμέραις!
 Ἐγῶμεινα· πλὴν βέβαια δὲν ἦτανε δικό μου
 Τὸ σφάλμα, γιατί κίνδυνο ἡ μάχη στὴ ζωὴ του
 Ὁ Μόρνης δὲν ἀρνήθηκε. — Ἐμπρός, εἰπ' ὁ Φιγγάλος·
 Ἡ νύχτα ἐπροχώρησε· ἄς λάβουμε ὀλίγη
 Ἀνάπαψι οἱ φίλοι μας, ὥσὰν γυρίσ' ἡ μέρα
 Νὰ σηκωθοῦνε ἰσχυροὶ, κ' ὁ Λάτμος μᾶς προσμένει.
 Τὸ στράτευμά του ἄγριο ἀκούσετε φρυάττει,
 Ὅσον τὴ βροντὴ παπὸ μακρὰ τὸ μούγκρισμά της ζέρνει,
 ὦ Γαῦλε εὐμορφόμαλλε, καὶ σὺ ὦ Ὀσσιάνε,
 Ἐς τὸ τρέξιμο εἰσαστ' ἐλαφροὶ. Πηγαίνετε ἔς ἐκείνη
 Τὴ ράχι, ποῦ τὰ δάση της περήφανη μᾶς δείχνει,
 Γιὰ νὰ κατασκοπεύετε τοὺς πατρικούς ἐχθρούς σας.
 Μὴν ὅμως πλησιάζετε ἔς ἐκείνους, τί δὲν εἶνε
 Σιμά σας οἱ πατέρες σας νὰν τὸύχετε ἀσπίδα.
 Ὅχι, μὴν πλησιάζετε ἔς ἐκείνους, ὦ παιδιὰ μου.
 Μήπως χαθῇ παράκαιρα ἡ νεαρή σας φήμη.
 Κυττάτε ζέσι φρόνιμη νὰ σᾶς ἀνάβῃ μόνον,
 Γιατί τῶν νέων τὴν ἀνδρεία τὰ σφάλματ' ἀκολουθᾶνε.
 Παιδοὶ τὸν ἀγροικήταμε· Κινήσαμ' ὠπλισμένοι
 Γιὰ τὴ δασώδη κορυφή. Ἦτανε στολισμένοι
 Μὲ ὅλα του ὁ Οὐρανὸς τ' ἀχτινοβόλ' ἀστέρια,

Ἐπλανώντανε μετέωρα θανάτου

Σταῖς ἀκοαῖς μας ἔφθασε ὁ μακρυσμένος ἤχος,
Ποῦ ξαπλωμένο ἔχυνε τὸ στράτευμα τοῦ Λάτμου.
Ὁ Γαῦλος τότε ἐμίλησε τὰ λόγια τῆς ἀνδρείας,
Τὸ ξίφος συχνοσέρνοντας ἀνήσυχ' ὅχ τῇ θήκῃ.
Πές μου, ἐτοῦτο τί θὰ πῇ, σὺ Ὀσσιάνε; — μούπε·
Γιατί στὰ στήθια ἡ καρδιὰ τόσο γοργὰ χτυπάει;
Γιατί τρέμει τὸ σῶμά μου; εἶνε τὰ θήματά μου
Ἀδέβαια καὶ ἄταχτα· ἀνάβω καὶ ἰδρώνω
Τὸ ξαπλωμένο στράτευμα κυττάζοντας τ' ἐχθροῦ μας.
Πές μου, στῆς μάχης τρέμουνε τὴν ὄψι οἱ ἀνδρεῖοι;...
Πόσο τοῦ Μόρνη ἡ ψυχὴ ἤθελ' ἀναγαλλιᾶσαι,
Ἀντάμα ἂν ἐπέφταμε εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἐπάνω.
Περίφημο θὰ ἔμενε ἐτότε τὸνομά μας
Εἰς τὰ τραγοῦδια, φίλε μου, τὸ βλέμμα τῶν ἀνδρείων
Ἐκστατικό θὲ νᾶτρεχε στὸ βῆμά μας ὀπίσω.
Ὁ Γαῦλε, τὰποκρίθηκα, σταῖς μάχαις ἡ ψυχὴ μου
Σχιρτάει· δὲν ἐπιθυμῶ πάρη νὰ λάμψω μόνον,
Καὶ τραγοῦδιον ἀντικείμενο νᾶμαι καίγῳ σοὺς Ψάλταις.
Ἄλλ' ἂν ὁ Λάτμος νικητὴς μείνῃ, θὲ νᾶμπορέσω
Τοῦ βασιλεῖᾶ τὰ βλέμματα ἐτότε νᾶντικρύσω;
Εἴν' στὸ θυμὸ τρομαχτικὰ σὰν τοῦ θανάτου φλόγες.
Ὅχι, δὲ θέλω νᾶν τὰ ἴδω ἀπὸ ὀργὴ νᾶστράφτουν.
Ὁ Ὀσσιάνος νικητὴς θὲ νᾶβῇ ἀπὸ τῇ μάχῃ
ἢ θάποθάνῃ βέβαια. Καὶ πότε νικημένου
Τὸ ὄνομ' ἀγροικήθηκε; σὰν ἰσχυρὸς διαλυέται!
Εἰγώμωσ' ὅχι· ἡ πράξις μου ἀξίαις τῆς γενεᾶς μου
Θᾶνε καὶ τοῦ πατέρα μου. Λοιπὸν ἐμπρός, στὰ ὅπλα.
Ἄλλ' ἂν εἰς τὰ δωμάτια τῆς Σέλμας ἐπιστρέψῃς
Ὁ Γαῦλε, ἔς τὴν εὐαίσθητὴν πύλιναν Εὐραλλίνα,
Καὶ πές της ὅτι ἐπεσα μὲ φήμην καὶ μὲ δόξαν.

Ἄρσε τῆς τοῦτο τὸ σπαθί, καὶ πές της στὸν Ὀσκάρο
Νᾶν τὸ προσφέρῃ ἐκ μέρους μου, τὰ τρυφερά του μέλη,
Σὰν ἴδῃ καὶ δυναμώσουνε. — Αἰμένα, Ὀσσιάνε,
Εἶπε ἀναστενάζοντας ὁ Γαῦλος, τί μοῦ λέγεις;
Καὶ τί λοιπὸν! ἐπιθυμῶ εἰς νεκρὸς νὰ ζήσω;
Τί θᾶλεγ' ὁ πατέρας μου; τί θᾶλεγ' ὁ Φιγγάλος;
Ἄοι! οἱ δειλοὶ τὰ βλέμματα ἄλλου ἤθελε γυρνᾶνε,
Παρατηρῆστε, λέγοντας, τὸν ἀνδρειωμένο Γαῦλο,
Τὸ φίλο του ἐγκατέλειψε, κ' ἐγύρισε μονάχος.
Ὅχι δειλοὶ· πιστέψετε, ἄλλου δὲ θὰ μ' ἴδῃτε,
Παρὰ μέσα στῇ φήμῃ μου. Ἄκουσα Ὀσσιάνε,
Ταῖς πράξεις ὁ πατέρας μου νὰ λέγῃ τῶν ἀνδρείων,
Ὅταν μονάχοι εὐρέθησαν στῇ μάχῃ καὶ γνωρίζω
Πῶς ἡ ψυχὴ τοῦ Ἡρώα στὸν κίνδυνον αὐξάνει. —
Ἐμπρός λοιπὸν τ' ἀπάντησα ἐτότε προχωρῶντας.
Θὰ χύσουν οἱ πατέρες μας ἐπαίνους στὴν ἀνδρείά μας,
Κ' ἐνῶ ἀπαρηγόρητα θὰ κλαῖν τὸ θάνατό μας,
Τὰ δακρυσμένα μάτια τοὺς ἀπὸ χαρὰ θὰ λάμπουν.
Ἄ! ὅχι, δὲν ἐπέσανε, θὰ λένε, τὰ παιδιὰ μας
Ἀγνώριστα καὶ ἄδοξα, σὰ χόρτο στὴν πεδιάδα...
Σκορπᾷ τριγύρω θάνατο τὸ χέρι τοῦ ἀνδρείου...
Ἀλλὰ, τί λέγω θάνατο; τί συλλογιῶμαι τάφο;
ἔχουνε ὑπεράσπισι οἱ Ἡρώες τὸ ξίφος,
Καὶ τοὺς δειλοὺς ὁ θάνατος ἀκολουθεῖ καὶ φθάνει.
Μὲ θάρρος ἐκινήσαμε στὸ ἔρημο σκοτάδι,
Καὶ εἰς ὀλίγο ἐφθάσαμε ἔς ἓνα μικρὸ ρυάκι,
Ὅπῃ δένδρον τόκοθε τὸ γαλανὸ τοῦ δρόμο.
Ἐκεῖθε ἐξανοίξαμε τὸ στράτευμα τοῦ Λάτμου,
Ποῦ ξέγνοιαστο ἐκοιμώτουνε· σδυμέναις ἢ φωτιαῖς τοὺς
Στὴν πεδιάδα ἦτανε, κ' ἀπὸ πολλῆς ἀπόμα

Λέν ἀγροικιώτουν τοῦ σκοποῦ ἀργόβαρυ τὸ βῆμα.
 Ἐ τοῦ ρυακιοῦ ἐστήριξα τὴ λόγχη τᾶλλο μέρος,
 Νὰν τὸ πηδήσω ἔτοιμος· αἰφνῆδια ὁ Γλαῦκος
 Ἀπὸ τὸ χέρι μ' ἐπιάσε, κ' εἶπε σὰν παληχάρι·
 Πῶς! τοῦ Φιγγάλου τὸ παιδί, ἔς ἐχθρὸ ὅπου κοιμάται,
 Ν' ὀρμήση καταδέχεται; Θᾶνε λοιπὸν σὰ νύχτας
 Θυέλλα, ὅπου ἔρκεται κρυφὰ καὶ ξερρίζωνει
 Τὰ νέα δένδρα; Ὁ Φιγγάλ' δόξα μὲ τέτοιον τρόπο.
 Βέβαια δὲν ἀπόχτησε· οὔτε στὴν ἄσπρη κόμη
 Ἡ φήμη ἀναπαύεται γιὰυτὰ τοῦ γέρο - Μόρνη.
 Εἰς τὴν ἀσπίδα χτύπησε τὴ μάχη Ὀσσιάνε,
 Νὰ σκλωθῇ τὸ στράτευμα ὁλόκληρο τοῦ Λάτμου,
 Τὸ Γαῦλο ν' ἀπαντήσουνε στὴν πρώτη του τὴ μάχη.
 Κι' ἐκεῖος νὰ κάμῃ δοκιμὴ τὸ χέρι του τί ἀξίζει (8).

— Φαιδρὴ ἀχτινοβόλησε στὰ λόγια του ἡ καρδιά μου·
 Κ' ἐχύσανε τὰ μάτια μου τῆς ἡδονῆς τὰ δάκρυα.
 Βέβαια, τοῦπα, οἱ ἐχθροὶ Γαῦλε θὰ σ' ἀπαντήσουν·
 Καὶ θάναϊβῇ στὰ σύγνεφα ἡ φήμη σου, τοῦ Μόρνη.
 Ἄνδρεῖο κι' ἄξιο παιδί· πλὴν, νέο - παληχάρι,
 Πρόσεχε μὴν ἡ ζέσι σου πολὺ μακρυὰ σὲ σύρει·
 Πάντα κοντὰ ἔς ἐμένανε ἄς λάμπῃ τὸ σπαθί σου·
 Ἄς καταβαίνουνε σμιχτὰ τὰ χέρια μας. — Ὁ Γαῦλε,
 Τὴν ἔρμη ράχι ἐκείπερα, πές μου, καὶ σὺ ξανοίγεις,
 Ποῦ χύνουνε σταῖς πλάταις τῆς χλωμῇ τὸ φῶς τὰς ἐρίαι;
 Ἄ μᾶς στενεύῃ ὁ ἐχθρὸς, εἰς τὴν κορυφὴ ἐκείνη
 Πᾶμε καὶ σταματαίνουμε. Ποῖος τότε θὰ τολμήσῃ
 Νὰ πλησιάσῃ εἰς αὐταῖς ταῖς λόγχαις τοῦ θανάτου; —
 Τρεῖς χτύπους στὴν ἀσπίδα μου ἔδωσα. Τρομασμένο
 Τὸ στράτευμα ἐτινάχθηκε, στὸν τοῦμερό της ἤχο.
 Σκοτίσθηκε· ἐμπεροδεύτηκε· ἔλγε τὸ Φιγγάλο.

Πῶς ἔχει εἰς ταῖς πλάταις του· ἀλησμονῶν τὰ ὄπλα·
 Ξεχνᾶν τὴν υπεράσπισιν· φεύγουνε, χιανὰδλυάζουν
 Σὰν τὴ φωτιά, καμμιὰ φορὰ, σὲ ξηραμένο δάσος.

Τότες τοῦ Γαύλου ἐπέταξε πρώτη φορὰ ἡ λόγχη,
 Καὶ τὸ σπαθί του ἄστραψε, οὐδ' ἄστραψε ματαίως.
 Πέφτ' ὁ Κρεμόρ· κρημνίζεται ὁ Κάλτος· μὲ τὸ στόμα.
 Λαγκᾷ τῇ γῇ ὁ Λέτολος· μὲς τὸ θερμό του αἷμα
 Ὁ Δούντορνος κυλίστα· ὁ Κρότος μὲ τὴ λόγχη
 Πάσχει νὰ ξανασηκωθῇ, ἀλλὰ τὸ ξίφος φθάνει
 Τοῦ Γαύλου, καὶ αἰφνῆδια στὸ χῶμα τὸν καρφώνει·
 Πηδᾷ θερμὸ τὸ αἷμά του ὅχ' τάνοικτὸ πλευρό του,
 Καὶ εἰς τὸ δρυὶ πόκαιανε χτυπάει καὶ συρίζει.
 Τὰ βήματα ἐνόησε τοῦ Ἡρώα ὁ Κατμήνος,
 Ὅπου τὸν ἐκυνήγαε· τάνόησε, κ' ἐπάνω
 Εἰς ἓνα δένδρο τρέμοντας γιὰ νὰ γλυτρώσῃ ἀνέβη.
 Πλὴν μάταια· ἐπέρασε ἡ λόγχη τὰ πλευρά του,
 Κ' εὐθὺς ἐκατρακύλισε σπαρνώντας· ὅχ' τὸ στόμα.
 Ἐχυνε ἀναρθραῖς κραυγαῖς, καὶ ἔσερνε μαζὴ του
 Χορτάρια καὶ ξερόκλαδα· τὸ αἷμα μὲ τὸ στόμα
 Τινάζει, καὶ τοῦ Ἡρώα τὸ πρόσωπο λερώνει.

Τέτοια σὴν πρώτη μάχῃ σου, παιδί τοῦ γέρο - Μόρνη
 Ἐκαμες κατορθώματα. Ἀλλὰ εἰς τὸ πλευρό σου
 Τὸ ξίφος δὲ ἀπόμεινε ἀνεργο καὶ δεμένο,
 Ἰὲ τῆς γενειᾶς τοῦ βασιλεῖᾶ ὕστερο ἀπομεινάρη.
 Ὠρμησες, ὠρμησες καὶ σὺ, μὲ τὸ γυμνὸ σπαθί σου·
 Ἐ τὸ δρόμο σου ἐπέφτανε τοῦ Λάτμου οἱ στρατιώταις,
 Σὰ χόρτο, ποῦ μὲ τὸ ραβδί μικρὸ παιδάκι ρίχνει
 Καθὼς περνᾷ συρίζοντας, χωρὶς νὰ στρέφῃ ὀπίσω.

Πλὴν μᾶς ἐπρόφτασ' ἡ αὐγὴ· τ' ἀργόδρομο ρυάκι
 Ἐ τὴν πεδιάδ' ἀρχίνησε ν' ἀντανάχλῃ τὸ φῶς τῆς.

Ἐσυμαζώχτη· ὁ ἐχθρὸς καὶ βλέποντάς μας δὺς
 Τοῦ Λάτμου ἐσχύλιας· ἡ ψυχὴ τὰ μάτια χαμηλώνει,
 Πόργης ἐχύναν' ἀστραψαῖς· εἰς τὴν καρδίᾳ του μέσῳ
 Σιωπηλὸ καὶ ἄγριο γεννιέται τὸ μαρτύριον (9).
 Τῇ βαθουλῇ ἀσπίδα του πότα χτυπᾷ, πότε ὄχι,
 Κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀβέβαιον τὸ βῆμά του τὸν πηαίνει.
 Τὴν πειστωμένη σκοτεινὰ ἐξάνοιξα τοῦ δοῦκα,
 Καί· ὦ παιδί τῆς ἄμαζας, τοῦ Στρούμου ἡγεμόνα,
 Εἶπα στὸ Γαῦλο, οἱ ἐχθροὶ εἰς τὸ βουνὸ ἐπάνω,
 Κύττα, συσσωματώνονται· καιρὸς νάποσυρθοῦμε.
 Ὡς τὸ βασιλεῖα ἄς γυρίσουμε· ἐκεῖνος ὠπλισμένος
 Θὰ καταβῇ, καὶ θὰ χαθῇ ὁ Λάτμος σὰν ὁμίχλη.
 Ἡ φήμη μᾶς ἐκύκλωσε· ἀπὸ χαρὰ θάστράψουν
 Τὰ μάτια τῶν πατέρων μας, σὰ μᾶς ἰδοῦν μὲ δόξα.
 Ὁ Λάτμος ἀπὸ τὸ βουνὸ, κύτταξε, καταβαίνει·
 Λοιπὸν, τοῦ Μόρνη γέννημα, ἄς πᾶμε· ἄς τραβιχτοῦμε·
 — Ἄς τραβιχτοῦμ', ἀπάντησε κ' ὁ Γαῦλος· ἀλλ' ἄς ᾔνε
 Ἀργά - ἀργά τὰ βήματα τῆς ἀναχώρησός μας·
 Χαμογελώντας ὁ ἐχθρὸς μὴν πῇ· κυττάζετέ τους,
 Τοῦ σκοταδιοῦ τοὺς ἥρωες· εἶνε σκιαῖς ποῦ κάνουν
 Μόνον τῇ νύχτᾳ θόρυβο, καὶ φεύγουν τὸν ἥλιο.
 Σὺ τὴν ἀσπίδα Ὅσσιαν ἔπαρε τοῦ Κορμάνου,
 Περσμένου ἀπὸ τὸ χέρι σου, γιὰ νὰ χαροῦν στὴ Σέλμα·
 Οἱ γέρο-δοῦκες βλέποντας τὸ δεῖγμα τῆς ἀνδρείας μας.
 Τέτοιάτανε τὰ λόγια μας, ὅταν ἐμπρὸς στὸ Λάτμο
 Παρουσιάσθη ὁ ἡγεμὼν τῆς Δούτας· ὁ Σουλμάτος,
 Ὁπόκατοίκας σιμὰ σταῖς ὄχθαις τῆς Δουβράνας (10).
 Μὲ χίλια παληκάρια σου, τοῦπε, παιδί τοῦ Νούα,
 Τί δὲν προβαίνεις; ἢ γιατί μῶλο τὸ στράτευμά σου
 Δὲν καταβαίνει τὸ βουνὸ, οἱ δοῦκες πρὶν μᾶς φύγουν;

Τί τοὺς κυττᾷς; περήφανοι ἰδὲς ἀναχωροῦνε,
 Ταῖς λόγχαις τοὺς τινάζοντας στὸ φῶς ὅπου γεννιέται.
 — Βραχίονα χωρὶς καρδιά, τὰπάντησε ὁ Λάτμος,
 Νὰ καταβῇ τὸ στράτευμα ὅλο! παιδί τοῦ Δούτα,
 Δυὸ εἰν' ἐκεῖνοι μοναχοί, καὶ σὺ γυρεύεις χίλιοι
 Νὰ πᾶνε ἐναντίο τους (11); Ἦθελε κλάψ' ὁ Νούας
 Γιὰ τὴ χαμένη φήμη του· κ' ἄλλου τὰ βλέμματά του
 Ἦθε γυρίσει βέβαια, ὅταν νὰ πλησιάσῃ
 Ἄκουε τὴν ποδοβολή τὰτιμασμένου γυιοῦ του.
 ὦ! πήγαινε καλῆτερα ἔς τοὺς ἥρωες, Σουλμάτε.
 Τοῦ Ὅσσιαν τὰ βήματα χειρομάτα μεγαλεῖο
 Εἶνε, κιάξιζει τόνομα ποῦ φέρνει τὸ σπαθί μου.
 Ναί, πήγαινε, μ' ἐκείνονε θέλω νὰ πολεμήσω.
 Ἦλθ' ὁ Σουλμάτος· ἄκουσα χαρούμενος τὸ λόγον·
 Ἐπῆρα τὴν ἀσπίδα μου· καὶ τὸ σπαθί τοῦ Μόρνη
 Μόδος' ὁ Γαῦλος. Πήγαμε ὅτις' ὄχ τὸ ρύακι
 Μαζῇ του. Ἐκαταίδηκε ὁ Λάτμος μὲς τὰ ὅπλα
 «Ολόλαμπρος, κιάκλούθας σιμὰ τὸ στράτευμά του
 Σὰν τοῦ χειμῶνα σύγνεφο μαῦρο κιάραχλιασμένο.
 Γυιὲ τοῦ Φιγγάλ, ἀρχίνησε νὰ λήν, στὴ φθορά μας
 Τὴ δόξα σου ἐθεμέλιωσες· ὦ! πόσοι δοῦκες κρύοι
 Κεῖτοντ' ἐκεῖ, ὄχ τὸ χέρι σου Ὅσσιαν θερισμένοι.
 Ὡς τὸ Λάτμο τώρα ἥρωα γύρισε τὸ σπαθί σου,
 Καὶ αὖξῃσε τὴ δόξα σου μὲ τὸ παιδί τοῦ Νούα·
 Τοὺς σκοτωμένους δοῦκας του στείλῃ τὸ νάκλουθῇ,
 Ἡ ἐτοιμάσου σύντροφος ὁ ἴδιος νὰν τοὺς γένης.
 Ὄχι, κάνεις ἄς μὴν εἰπῇ, πῶς ἐμπροστὰ ἔτ' ὁ Λάτμος,
 Ἐπέσανε ἀνδίκητοι οἱ δοῦκας του, κ' ἐκεῖνος
 Εἰς τὸ πλευρό του ἄφησε ἀνεργὸ τὸ σπαθί του.
 Πηνιμένα θὰ γυρίζανε στὰ δάκρυα τῆς λύπης

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Τὰ γαλανὰ τῆς Κούτας μου μάτια, καὶ στὸ Δουνλάτμο
Θὰ ἐπλανᾶτο ἔρημη. — Οὔτε ποτὲ θὰ πῶνε,
Τάπαντησα, πῶς τὸ παιδί ἐφυγε τοῦ Φιγγάλου.
Κιάνισως ἐτριγύριζε πυκνὸ - πυκνὸ σκοτάδι
Τὰ βήματά του, θάμενε· ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ του
Ἐτότε ἐπανάστασι θάκανε, κ' ὠργισμένη
Θὰν τὸλεγε: Σὺ τοὺς ἐχθροὺς φοβᾶσαι, καὶ πατέρα
Λέγεις πῶς ἔχεις τὸ Φιγγάλ; ὄχι, ποτὲ ψυχὴ μου
Ἐχθρὸ δὲ θέλει φοβηθῶ· τοὺς βλέπω καὶ γελάω.
Τῇ λόγχῃ του ἐτίναξε ὁ Λάτμος· τὴν ἀσπίδα
Μόπερας· αἰσθάνθηκα τοῦ ἀτσαλίου τὸ κρῦο
Εἰς τὸ πλευρό μου· τὸ σπαθὶ ἐτράβιξα τοῦ Μόρνη,
Κ' εὐθὺς τῇ λόγχῃ ἐκοψα, κ' ἐκύλισε στὸ χῶμα
Λαμποκοπώντας ἡ κορφή· ὁ Λάτμος μανιωμένος
Σηκώνει τὴν ἀσπίδα του ψηλά, κιὰγριεμένα
Γυρίζει τὰ ἐρυθρόμαυρα καὶ φουστωμένα μάτια.
Ἐτίναξα τῇ λόγχῃ μου· τὸπῃρε τὴν ἀσπίδα
Περνώντας, καὶ τὴν κάρφωσε σιμὰ μας 'ς ἓνα δένδρο.
Μέν' ἡ ἀσπίδα κρεμαστή, καὶ τρέμει ἀπὰ στὴ λόγχῃ.
Ὁ Λάτμος ὅμως προχωρεῖ. Ὁ Γαῦλος ἐπροεῖδε
Τὸ θάνατό του, κ' ἔβαλε τὴν ἐδική του ἀσπίδα
Εἰς τὸ σπαθὶ μου ἐνάντια, ἐνῶ ἀχτινοβόλο
Κατέβαινε στὸ βασιλεῖα ἐπάνω τοῦ Δουνλάτμου (12).
Συγκίνησις ἐρρέυσανε δάκρυα ὅχ τὰ μάτια
Τοῦ Λάτμου· ρίχνει κατὰ γῆς τὸ ξίφος του, καὶ λέει
Τὰ λόγια τῶν ἀνδρείων (13): Μ' ἐσᾶς νὰ πολεμήσω
Ἐγὼ ζευγάρ' ἡρωϊκὸ, πῶμοιους δὲν ἔχετ' ἄλλους;
Δύο ἀχτίνες τ' Οὐρανοῦ εἶν' ἡ ψυχαῖς σας, κεῖνε
Φλόγες ἀκαταδάμασταις θανάτου τὰ σπαθιά σας.
Παῖος ποτὲ τὴν ἀνδρική νάφθασε· ὁ Λάτμος ἐπὶ

Φήμη τῶν δυὸ πολεμιστῶν, ποῦ τόσο ἀκόμα νέοι
Μὲ τέτοια κατορθώματα εὐφραίνουν τοὺς γονεῖς τους;
Σ τοῦ Νοῦα τὰ δωμάτια, ὦ! νᾶσαστε μαζὶ μου,
Θὰ ἐβλεπε ὁ πατέρας μου σὲ ποιοὺς ἔκαμα τόπο!..
Ἀλλὰ, σὰν ἄγριος χεῖμαρρος, ποῖος εἶν' ἐκεῖνος τώρα
'Σ τὴν πεδιάδα πόρκεται, κ' ἤχῃ τὰ βήματά του;
Νὰ μὴ γνωρίσω δύναμαι τὸν Ἥρωα τῆς Σέλμας;
Φαίνονται ἀπειραις σκιαῖς ἀνάμεσα στὴ λάμψη
Τοῦ ξίφους του· κ' εἶν' ἡ σκιαῖς ἐκείνων ποῦ τολμᾶνε
Νὰ προκαλοῦν, οἱ ἄφρονες! τάνικητό του χέρι...
Φιγγάλ ἀξιοζήλευτε! ὦ ἐνδοξε Φιγγάλε,
Τί ἐρχεσαι; ταῖς μάχαις σου νικᾶνε τὰ παιδιὰ σου,
Καὶ φήμης χίλια στόματα μηνᾶν τὸ γυρισμό τους!
Μὲ τῆς γλυκάδας τῇ μορφῇ καταιβίχ' ὁ Φιγγάλος,
Καὶ σιωπηλὰ ἐχάρηκε σταῖς πράξεις τοῦ παιδιοῦ του.
Τὸ γρυλισμένο πρόσωπο ἄστραψε καὶ τοῦ Μόρνη,
Κ' ἔστρεψε ἀργὸ τὸ βλέμμα του εἰς τῆς χαρᾶς τὰ δάκρυα
'Σ τὴ Σέλμα ἐπιστρέψαμε· καθήσαμε στὸ γεῦμα.
Ἦσαν 'ς ἐμᾶς ἡ εὐμορφαις τοῦ τραγουδιοῦ παρθέναις,
Κ' ἦσαν ἐμπρὸς ἡ ντροπαλὴ Ἐβραλλίνα ἀπόλαις.
Εἰς τὸ χιονάτο τῆς λαιμῶ, ἡ μελανὴ τῆς κόμη
Μαγευτικὰ ἐχυνότουν· κρυφὰ κρυφὰ τὸ βλέμμα
'Σ τὸν Ὀσσιάνο ἐγύρισε κιὰρχίνησε νὰ παίξῃ.
'Σ τὴν ἀρμονίᾳ τῆς ἄρπας τῆς, ἀπὸ χαρὰ ἡ ψυχὴ μου
Ἐγέμισε, κ' εὐλόγησα τὸ θελκτικὸ τῆς χέρι.
Μὲ τῇ γαλήνῃ 'ς τὴ ψυχῇ, ἀσκάθηκ' ὁ Φιγγάλος
Καὶ εἰς τὸ Λάτμο ἐμίλησε· ἔτρεψε στὸ πλευρό του,
Εἰς τοῦ χεριοῦ τὸ κίνημα, τὸ ξίφος τοῦ Τρεμμόρου.
— Εἰς τὰ Μορβένια θουνᾶ, γιὰτὶ παιδί τοῦ Νοῦα
Ἐρχεσαι φήμη νὰ ζητῇς; — τοῦ εἶπε, — εἰς τὴ Σέλμα

Δὲν κατοικοῦνε ἀνάνδρσι πέφτουνε τὰ σπαθία μας
Μόνον ὅς Ἡρώων κεφαλαῖς. Γὰρ πῆς μου, στὸ Δουνλάτμο.
Ἐφερ' ἐγὼ τὸ μούγκρισμα ποτὲ μου τοῦ πολέμου;
Πίστευε, δὲν ἀρέσκεται σταῖς μάχαις ὁ Φιγγάλος,
Κιὰς ἔχη χερί δυνατό· ἡ φήμη μου μονάχα
Ξαπλώνεται ἀγέρωχη ὅποτες ταπεινῶν.
Σὲ μάτια ὑπερήφανα χαίρεται τὸ σπαθί μου
Ν' ἀστράφτῃ μόνον. Ἐρεται καμμιὰ φορὰ ἡ μάχη,
Καὶ πλημμυρίζει μνήματα ξένων παληκαριῶν
Τὸ χῶμά μας. — Τί ὄφελος, ἀφού στὸ ἴδιον μέρος
Σηκώνουνται τὰ μνήματα ἀκόμα τοῦ λαοῦ μου;
Μὴν ἔρτῃ ἡ ὥρα, σκιάζομαι, καὶ μείνω ὅδω μονάχος
Χωρὶς τὰ παληκάρια μου καὶ τοὺς πιστοὺς μου φίλους.
Ἀλλὰ θὰ μείνω ἐνδοξός· καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ μου
Πεταξῇ ἐδῶθε, ἀχτίνωνε ποτάμι θὰν τῇ ζώνῃ.
Ὡ Λάτμε, τώρα πήγαινε· εἰς ἄλλο μέρος στρέψε
Τὰ ὅπλα σου· περίφημη ἡ γενεὰ τῆς Σέλμας
Εἶνε στὴ γῆ· καὶ, ξέρε το, δὲν ἔχουν οἱ ἐχθροὶ της
Εὐτυχισμένους τοὺς γονεῖς ποτὲ, παιδὶ τοῦ Νούα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

(1) Ἀπὸ τούτους τοὺς λόγους ἐξάγεται, ὅτι ὁ Λάτμος ἦτανε ἡγεμόνας τῶν *Πιτῶν*, ἤτοι τῶν Καληδονίων οἱ ὁποῖοι ἐκατοικούσανε εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰ τῆς Σκωτίας (M).

(2) Ἡ παράδοσι ἀναφέρει, ὅτι ὁ Φιγγάλος εἰδοποιήθηκε πραγματικῶς διὰ τὴν ἐκστρατεία τοῦ Λάτμου. Ὁ Ὀσσιάνος ὁμως ποιητικῶς πλάθει, ὅτι τὸν εἰδοποίησε ἕνα ὄνειρο (M).

(3) Ἀναφέρεται σὲ μία προηγούμενη μάχη εἰς τὴν ὁποία ὁ Λάτμος ἐνίκηθηκε (M).

(4) Ὁ Μόρνης ἦτανε ἡγεμόνας μιᾶς πολυἀριθμης καὶ ἰσχυρᾶς φυλῆς, εἰς τὸν καιρὸ τοῦ Φιγγάλου καὶ τοῦ πατέρα του (K).

(5) Τοῦτο τὸ ἀμίμητο αἶσθημα μᾶς ἐνθυμίζει ἐκεῖνο τοῦ Ἑκτορα διὰ τὸν υἱό του Ἀστυάνακτα :

Ζεῦ, ἄλλοι τε θεοὶ, δότε δὴ καὶ τὸν δε γενέσθαι
Παῖδ' ἐμὸν, ὥς καὶ ἐγὼ περ, ἀριπρεπέα Τρῶεσσιν,
Ὡδε βίην τ' ἀγαθὸν, καὶ Ἰλίου ἔφι ἀνάσσειν.
Καὶ ποτὲ τις εἴπῃσι, πατὴρ δ' ὅγε πολλὸν ἀμείνω.

(*Ἰλιάδ.* Ζ. στιχ. 476—9).

Ὁ Καισαρότης, εἰς ταῖς σημειώσεις του εἰς τὸν Ὅμηρον, προτιμᾷ τὸν τρόπο τῆς ἐκφράσεως τοῦ Ὀσσιάνου, ὥς περικαλύπτοντα, κατὰ τὴ γνώμη του, τὴν ἰδέαν, καὶ ὥς ἐκ τούτου μὴ προσβάλλοντα τὴ φιλαντία τοῦ πατέρα. Δὲν εἰξεύρω ἂν αὕτῃ ἡ γνώμη προέρχεται ἀπὸ πεποίθησι, ἢ ἀπὸ τὴ συστηματικὴ τοῦ ἰταλοῦ φιλολόγου καταφύξις ἐναντίον ὅλων τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

συγγραφέων ἐν γένει, καὶ τοῦ Ὀμήρου ἰδίως. Ἄν προσέ-
χεται ἀπὸ πεποίθησι, τοῦτο ἀποδείχνει ὅτι ὁ Καισαρό-
της, μὴ ὄντας πατέρας, ἀγνοοῦσε ἴσα τοῦ δύνεται νὰ
φθάσῃ ἡ πατρικὴ φιλοστοργία. — Ὁ Ἀβθαῖς Τερασσῶν,
ὃχι μονάχα ἀποδοκιμάζει ἐπούτη τὴν ὀμηρικὴν ἰδίαν
προτιμῶντας ἐκείνη τοῦ Σοφοκλῆ, εἰς τὸν *Δίακτα Μα-*
στιγοφόρον :

ὦ παῖ, γένοιτο πατὴρ εὐτυχέστερος,

τὰ δ' ἄλλα ὁμοιος . . .

ἀλλὰ λέγει καὶ καθαρά, ὅτι τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου
δὲν περιέχουνε ἄλλο παρὰ ἐπανελημμέναις μωρίαις. —
Μεγάλη ἡ ἐξυπνάδα τοῦ κριτικοῦ Ἀβθαῖ!!! — Οὔτε
κριτικὸς εἶμαι, οὔτε τὸν κριτικὸν ἐπαγγέλλομαι· ἀλλ' ἂν
μοῦ ἐσυχωρεῖόντου νὰ ἐκφράσω γνώμη, ἤθελα παρατη-
ρήσαι εἰς τὸν πνευματώδη Ἀβθαῖ, ὅτι, οὔτε ὁ Ὀμηρος
οὔτε ὁ Σοφοκλῆς εἶνε ἀξιολογητέοι, διότι καθένας
τοὺς ἔβαλε εἰς τὸ στόμα τοῦ Ἡρώα του εὐχῇ ἀνάλογη
μὲ τὸ χαρακτῆρά του.

(6) Εὔούτη ἡ φράσις ὁμοιάζει μὲ ἐκείνη τῆς Ἀγίας
Γραφῆς: ἡ ψυχὴ Ἰωαννάου συνεδέθη τῇ ψυχῇ Δα-
βὶδ (M).

(7) Ὁ Ψάλτης εἶχε ἐκλεῖξει ἀδέξια τὸ ἀντικείμενον·
Ὁ Κομάλος ἐστάθηκε ἐχθρὸς τοῦ Μόρνη, καὶ ἐφονεύθηκε
σὲ μία μάχῃ ἐναντίον του. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ Μόρνης
ἐδυσχερестήθηκε, ὃχι ὡς μισῶντας τὸν Κομάλο, ἀλλ' ὡς
φοβηθεὶς μήπως τὸ ὄνομά του ἐξυπνήσῃ εἰς τὸ Φιγγάλο
τὴν ἐνθύμησι τῆς παλαιᾶς ἐχθρας των (M).

(8) Ἡ πρότασι τοῦ Γαύλου εἶνε πολὺ εὐγενέστερη,
καὶ πολὺ ἀξιώτερη διὰ ἓνα ἀληθινὸν Ἡρώα, ἀφ' ὅ,τι εἶνε
ἡ διαγωγὴ τοῦ Ὀδυσσεῆ, καὶ ἀφ' ὅ,τι εἶνε τὴν Ἰλιάδα,

καὶ ἐκείνη τοῦ Νίσου καὶ Εὐρυάλου εἰς τὴν Αἰνείαδα.
Θὰ ἰδῶμεν ἀκολούθως, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὑπαγορεύ-
θηκε ἀπὸ τὴν ἀνδρεία καὶ τὴ γεναιότητα ἐσύντεινε εἰς
τὴν καλὴν ἐκθασί τῆς ἐπιχείρησις. Ἐπειδὴ καὶ οἱ ἐχθροί,
τρομασμένοι ἀπὸ τὸν ἥχο τῆς ἀσπίδας τοῦ Ὀσσιάνου, ὁ
ὁποῖος ἐν γένει ἦταν τὸ σημεῖο τῆς μάχης, ἐνομίσανε
ὅτι ὁλόκληρο τὸ στράτευμα τοῦ Φιγγάλου ἐπῆγε νὰν
τοὺς προσβάλῃ. Εἰς τρόπον ὥστε ἐφεύγανε ἀπὸ ἓνα ὁ-
λόκληρο στράτευμα, καὶ ὃχι ἀπὸ δύο πολεμιστὰς. Ἔτσι
συμβιβάζεται τὸ θαυμαστὸ μὲ τὸ ὁμοιοληθές (M).

(9) Ὁ Λάτμος εἶνε παραγμένος, βλέποντας ὅτι τὸ
στράτευμά του ἐνικήθηκε καὶ ἐσκορπίσθηκε ἀπὸ δύο μά-
νον πολεμιστὰς (K).

(10) Δουβράνα, σκοτεινὸς ρύακας τοῦ βουνοῦ. Εἶνε
σήμερα δύσκολο νὰ προσδιορίσωμε ποῖος ποταμὸς ἔφε-
ρνε αὐτὸ τὸ ὄνομα εἰς τὸν καιρὸ τοῦ Ὀσσιάνου. Ὑπάρ-
χει ἓνας εἰς τὴ Σκωτία, χυνόμενος πλησίον τοῦ Ra-
uff εἰς τὴ θάλασσα, ὀνομαζόμενος ἀκόμη Δούβραν.
Ἄν ἦνε ὁ ἴδιος τὸν ὅποιον ἀναφέρει ὁ Ὀσσιάνος, τοῦτο
ἐπιβεβαιώνει τὴ γνώμη μας ὅτι ὁ Λάτμος ἦταν ἡγε-
μόνας τῶν Πιττῶν (M).

(11) Ὁ Ὀσσιάνος δὲ λείπει νὰ ἀποδίδῃ εἰς τοὺς Ἡ-
ρώας του, ὡς ἦσαν καὶ ἐχθροί του, ἐκείνην τὴ γενναι-
αψυχίαν, ἡ ὁποία, καθὼς ξανοίγεται εἰς τὰ ποιήματά
του, ἐσχημάτιζε τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ χαρακτῆρός
του. Οἱ καταφρονούντες τοὺς ἐχθρούς των δὲν συλλογι-
ζονται ὅτι, ὀλιγοστεύοντες τὴν ἀνδρεία ἐκείνων, ὀλιγο-
στεύουνε τὴν τιμὴν τῆς νίκης των. Ἡ διάθεσι εἰς ταῖς
προβολαῖς καὶ ταῖς ὑβρεῖς εἶνε ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα
ἐλαττώματα εἰς τοὺς ὀμηρικοὺς χαρακτῆρες· τοῦτο ὁ-

μως δὲν πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸν ποιητὴ, ὁ ὁποῖος ἐπεριώριστη νὰ ἀντιγράψῃ πιστὰ τοὺς χαρακτῆρες τῆς ἐποχῆς του (M).

(12) Ὁ Καισαρότης, πιστὸς εἰς τὸ σύστημά του νὰ διορθώῃ ὅσα μέρη τῶν ποιητῶν ἐφαίνοντο εἰς αὐτὸν ἐσφαλμένα, ἐδιόρθωσε καὶ τὸ μέρος τοῦτο ὡς ἀκολούθως: ἔβαλε τὴν ἀσπίδα του ἐμπρὸς εἰς τὸ σπαθί μου, ἐνῶ ἐκεῖνο διευθύνετο, μέσα εἰς ἓνα χεῖμαρρό φωτός, ἐναντίον εἰς τὸ στήθι τοῦ Λάτμου. Ἐπιφέρει δὲ διὰ δικαιολόγησί του ὅτι: « ἂν τὸ σπαθί τοῦ Ὀσσιάνου ἐκαταβαίρει, εἶνε φανερό ὅτι ἐφοθέριζε τὴν κεφαλὴ τοῦ Λάτμου, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποία ἔμελλε νὰ χτυπήσῃ. Τώρα, ὁ Λάτμος ἦτανε χωρὶς ἀσπίδα, ὅχι ὁμως καὶ χωρὶς περικεφαλαία: ὅθεν ὁ θάνατος τοῦ δοῦκα δὲν ἦτανε βέβαιος. Ὁ Λάτμος δὲν ἀπελπίσθηκε, ἀλλ' ἐπροχωροῦσε καὶ ἐδύνατο εἰς τὴν δεύτερη ἐτούτῃ συμπλοκῇ νὰ ὠφεληθῇ κάτι τι. Τούτου τεθέντος, ἡ γενναιότης τοῦ Γλαύκου δὲν ἦτανε φόβος μὴν προσβάλλῃ τὴ φιλοτιμίαν τοῦ Λάτμου; Οἱ ἥρωες τοῦ Ὀσσιάνου ἐπροτιμοῦσαν τὴν τιμὴ ἀπὸ τῆ ζωῆ. κτλ. » — Θαυμάζω τὴ λεπτότητα τῆς κρίσεως τοῦ Καισαρότη, ἐπροτίμησα ὁμως ν' ἀκολουθήσω τὸν Ὀσσιάνο. Καὶ ἰδοὺ διατί. — Αὐτὴ ἡ μονομαχία, καθὼς τοῦλάχιστον φαίνεται, δὲν εἶνε πλαστούρημα τῆς φαντασίας τοῦ ποιητοῦ, ἀλλὰ γεγονός, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος ποιητὴς εἶχε μέρος. Διατί λοιπὸν νὰ μὴν παραδεχθῶμε, ὅτι τὸ διηγῆται καθὼς ἀκολούθησε; — Καὶ ἐμποροῦσε ἡ περικεφαλαία νὰ προφυλάξῃ τὸ κεφάλι τοῦ Λάτμου ἀπὸ τὸ ξίφος τοῦ Μόρνη, τὸ ὁποῖον ἂν δὲν ἦτανε μίᾳ ἐξαιρετικῆς ἐργασίας, δὲν ἤθελε σὲ τέτοια περίστασι τὸ προτιμήσῃ ὁ Ὀσσιάνος ἀπὸ τὸ ἰδικό του

— Ἐπειτα, ὁ Ὀσσιάνος λέγει: ἐκαταβαίρει καὶ ποῖος εἶπε τοῦ Καισαρότη, ὅτι ἐκαταβαίρει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς; δὲν ἐμποροῦσε νὰ καταβαίρῃ καὶ ἐπὶ τῆς ὤμο-πλάτης; — Ἀλλ' ἔστω, ὅτι ἡ σκέψις τοῦ Καισαρότη εἶνε ὀρθόταταις, μήπως ἡ ἀντικατάστασις του ἔχει πιθανότητα; ἢ, ἂν ἐμποροῦσε νὰ ἔχῃ, μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὸ φόβο μὴν προσβληθῇ ἡ φιλοτιμία τοῦ Λάτμου; Ἄς μὲ συγχωρήσῃ νὰ ἀμφιβάλω. — Οἱ δύο μονομάχοι ἦτανε, κατὰ φυσικὸν λόγον, τόσο πλησίον, καὶ ἡ διὰ τῆς αἰχμῆς προσβολὴ ἀπαιτοῦσε τόσῃ ταχύτητά, — καὶ λέγω ὅτι ἀπαιτοῦσε ταχύτητα, διότι ἄλλως ὁ Λάτμος ἐμποροῦσε νὰ τὴν ἀποφύγῃ, εἴτε ἀπωθώντας τὸ ξίφος τοῦ Ὀσσιάνου μὲ τὸ ξίφος του, εἴτε μὲ μία μικρὴ πλαγιοστροφία, — ὥστε ἦτανε ἀδύνατον νὰ προφθάσῃ ὁ Γαῦλος νὰ παρεμβάλλῃ τὴν ἀσπίδα του καὶ ἂν ἐπροσπαθοῦσε, ἤθελε πάλιν προσβληθῇ ὁ Λάτμος, διότι, καθὼς εἶπαμε, ὑπῆρχε τρόπος νὰ ἀποφύγῃ τὸ χτύπημα. — Πιστεύω, ὅτι καθένας ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπικρίνῃ τοὺς ποιητὰς, καθὼς καὶ ὅλους τοὺς συγγραφεῖς ἐν γένει, διὰ ταῖς ιδέαις των καὶ διὰ τὰ πλαστουρήματα τῆς φαντασίας των ἀλλ' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος φρονῶ, ὅτι καθένας δὲ δικαιώνεται νὰ μεταβάλλῃ πράγματα, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται ὡς ἱστορικά. Ὁ Καισαρότης ὁμως, καθὼς φαίνεται, ἔπασχε ἀπὸ μία τέτοια μονομανία.

(13) Ἦτοι: λόγους ἀνδρὸς εὐαίσθητον καὶ εὐγνώμονος. Ἡ ἀνδρεία, εἰς τὴ γλώσσα τοῦ Ὀσσιάνου, περιέχει τὴ δικαιοσύνην, τὴ φιλάνθρωπίαν, τὴ μεγαλοφυχίαν, καὶ κάθε ἄλλη ὠραία ἀρετὴ. Δὲν εἶνε ἀνδρεῖος, κατ' αὐτὸν, ὁποῖος ἀτιμάζει τὴν ἀνδρεία μὲ τὴν καταπίεσιν, τὴν ὑπερηφάνιαν, τὴ θηριωδίαν, κτλ. (K).

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΛΑΤΜΟΥ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

ΣΦΑΛΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Σελ.	στίχ.	ἀντὶ	Γράφε
II	21	του	τοῦ
III	10	ἐπαναστάταις	ἐπαναστάταις
<hr/>			
1	1	λάμπε	λάμπει
3	27	νάμπόρουνε	νάμπόρουνα
13	4	ὄχθας	ὄχθαις
»	19	Λίφνῆδια	Λίφνῆδια
15	16	Ἡρωας	Ἡρώας

Ἐκτὸς τούτων, πολλὰ ὀρθογραφικὰ λάθη ἐμείνανε, καὶ μάλιστα εἰς τὸ ποίημα τῆς Δαρτούλας, ἔνεκα τῆς κατεπευσμῆνης ἐκτυπώσεως, καὶ ἄλλων ἀσχολιῶν τοῦ μεταφραστοῦ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ **ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ**
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΑΙ 52.67.0004